

8
Auct. lat.
1847

8° A. v. lat. 1847.

Virgil. III

416 026 378 700 16

QVAESTI
VNCVLAE IN ECLO-
GAS VIRGILII SALVENDENSIS
Iuuentuti praescripta.

AVTORE STEPHANO
Riccio Calensi.

ITEM.
ARGVMENTA SEV DISPOSI-
tiones D. Philippi Melanthonis
in Eclogas easdem.

ITEM
ECLOGAE SEPA-
ratim adiecta.

FRANCOFORTI EX OFFICI-
na Petri Brubachij,
ANNO, M. D. XLVIII.

IOANNES STIGELIVS
ad Lectorem.

Artibus ingenuis teneram formare Iuuentam
Qui studet, atq; animos adiuvat arte rudes,
Ecquid de patrio minus ille salute meretur,
Quam populos legum qui ratione regit?
Præparat ingenium rerum præceptor ad usus,
Quod sine doctrina quid nisi nomen habet?
Et sunt qui rigido suspendant omnia naso,
Quæ non peruigilem tota Ceanthen olent,
Desinite ô ronchi, non hæc sine cortice nanti,
Sed pueris auctor qualiacumq; dedit

HONESTO ADOLES-
CENTI ABRAHAM PERVNDT,
Egidij præfecti Torgensis filio,
discipulo suo charissimo
S. P. D.

VM IN HAC NO-
stra Schola Eclogas Virgi-
lij honestis et mei et lite-
rarū studiosis pueris præ-
legerem, aliquam studio-
rum meorum partem in
id posui, ut in breues quæ-
stionculas locos Commu-
nes, quos imprimis observari uelim, cōjcerem. Pro-
dest enim plurimum, res difficiles succinctis quæstio-
nibus comprehensas pueris proponere. Esi uero
mihi dubium non est, quin incurram reprehensio-
nem quorundam, quibus nihil unquam satisfacit,
quod non accuratissime scriptum, aut magna uerbo-
rum pompa exornatum est, tamen fretus conscien-
tia officij mei, tua item, singulari erga me pietate,
te has quæstiones optimo animo à me accepturum
confido. Sic enim tibi persuadeas uelim, Abrahame
chariss. quod ista tuo nomini nuncupata sint, non
tantum ut mecum erga te, tuumq; parentem, hone-

suissimum uirum, animum testarer, sed etiam ut te ad Spartam tuam diligentissime ornandam, pro uirili accenderem. Quod tum demum & tu rectissime feceris, & ego expectatione hac tanta non exacidam, si cogitaueris primum, hanc esse tuam uocationem, ut literas perdiscas, nec posse te Deo acceptiorem cultum præstare, quam si ita emergas, eius modi aliquando euadas, ut ego quoque, ut cui priuatim instituendus & formandus es traditus, aliquem fructum, hoc est, aliquam uoluptatulam ex illo fructu tanquam meo iure mihi possim uendicare. Præterea parenti tuo, mei nominis studiosissimo, facies summam iniuriam, si non ibi eris & hoc præ omnibus ages, ut quam expectatione de te in animo eius cōcitasti, non solum æquasse, sed & superasse uidearis. Insuper nota est elegantissima Vlyssis ad Græcos duces abitionem à Troia adornantes oratio, in qua adhortatur Principes, ut persistant, ne trāsciant tam turpiter infectis rebus exercitum in Græciam, maxime cū tam diuino decennali bello erāt mirabiliter & afflicti & affecti. Idem quoque tibi dictum puta. Vide quæso, ne & scholam & tuum præceptorem dedecores, & quod Vlysses dixit, idem semper tanquam Apollinis oraculum in animum tibi reuoca,

αἰσχρὸν οἱ ἀνδρὶν τε μένειν, καὶ ἐὼς τε νέεσθαι.

Præterquàm

Præterquàm enim, quòd erit tibi dedecori, diu frequentasse scholam nostram, parumque didicisse, requirit etiam Deus à te, ut discas. Nam sicut omnes creature & omnes bestie parent illi sensui, quem à Deo acceperunt, ita æquum est etiam nos homines parere, ut ultro & propter uoluntatem Dei laboremus, idque magno studio & indefatigabili sedulitate fieri debet. Quare si diligenter fungeris tuo officio, aspirabit Deus tuis studiis & fortunabit ea. Nam nisi Dominus fortunet laborem & studia nostra, tunc nihil fit, infœlicissime omnia discurrunt. Sed hæc hæcenus pro meo in te officio tibi non dubitavi præcipere, quòd ita comparatos uos adolescentes sciam, ut crebris adhortationibus excitandi & in officio retinendi sitis. His uale, & Christus tua studia gubernet. Saluedie III.

Iduum Nouembris, Anno, &c.

M. Stephanus Riccius
Calensis.

EROTE

MATA IN PRIMAM

ECLOGAM.

Quæ res dedit occasionem Virgilio
scribendi carmen Bucolicum.

VM in bello graui inter Anto-
nium & Octauium Augustum
exorto unâ cū Cremonensibus
non ob delictum, sed loci uici-
nitatem Virgilius etiam suis a-
gris exutus & spoliatus esset,
eosdemq; tandem recuperasset opera Asinij Pol-
lionis, Vari, Mecænatiss, & Cornelij Galli familiari-
um Cæsaris, cum ipsi Cæsari, tum eius amicis pro re-
septis agris agresti carminis genere, ut pares bene-
ficio sint gratia, pulcherrime seruato decoro, gra-
tias agit.

Cur poëta inscripsit Bucolicæ.

Triplices sunt pastores, αὐτοῖ, hoc est, capra-
rū, & πιμύνες, hoc est, opiliones, qui caprarū
paulo putantur honestiores, & honestissimi βο-
λοι.

IN ECLOG. VIRG.

4

λοι. Inscript sit igitur Bucolica aut ab optimo ani-
mali, quod inter quadrupedes pascitur, aut à simpli-
citate & humilitate argumenti.

Vnde trahit originem.

Græcis βοκολέω significat pascō aut curo bo-
ues. Inde fit βοῦκόλας, hoc est, Bubulcus, & βο-
κολικόν, hoc est, pastorale carmen, quod sermo-
nes aut colloquia pastorum contineat.

Quem imitatus est poeta in
Bucolicis.

In Bucolicis imitatus est Theocritum, sed non
affecutus est mirabilem illam elegantiam, subtilita-
tem & suauitatē, quæ est in Græco carmine Theo-
criti. In Georgicis uicit Hesiodum. In Aeneide ue-
ro sermō æquauit Homerum.

Quid est Eclogæ.

ἐκλογὴ est paruum carmen, tanquàm ab alijs
selectum & excerptum. Deriuatur enim à Græco
uerbo ἐκλέγεσθαι, quod significat eligere seu colli-
gere. Quare errant, qui Eclogas dictas putant
ἀπὸ τῶν αὐγῶν τοῦ λόγου, quasi sit sermo de capris.

Constant ne etiam Eclogæ uno
eodemq; argumento.

Non. Iam enim describuntur amores, iam factū

laudatur, iam clari uiri laudantur, alibi continent
infectionem æmulum, alibi certamen.

Quod genus dicendi in Eclogis secutus est?

Mediocre & humile genus orationis, sicut poeta ipse testatur, cum inquit, Syluestrem tenui Musam meditaris auena. Quia non uitur hic metaphoris longe petitis, non atrocibus, sed blandis & rusticis uerbis, proprietatem cum quadam diligentia custodit, non habet crebras interrogationes, nullos habet omnino atroces motus.

Vnde personæ huius operis
magna ex parte habent
nomina?

Habent nomina maiori ex parte de rebus rusticis conficta, ut Melibæus nomen habet à μέλει & Εόβη, quod habet curam bouum. Tityrus uero Laconum lingua proprie dicitur aries ille magnus gregem ducere solitus. Nostri uocant, der leythamel.

Ad quod genus causarum refertur hæc Ecloga?

Ad genus demonstratiuum. Continet enim laudem facti.

Quis

Quis est principalis locus in
prima Ecloga?

Locus de gratiarum actione, qui in hoc Enthyememate consistit, Ego à Cesare multa beneficia accepi, Ergo mihi loco dei coletur. Integer Syllogismus hic est, Qui benefaciunt nobis, illi colendi sunt, Caesar benefecit mihi, Ergo Caesar mihi colendus est.

Quot habet partes
hæc Ecloga?

Duas, In altera enim parte huius Eclogæ Tityrus Casarem & illius erga se beneficentiam & liberalitatem magnificat, agitque gratias pro restitutione agrorum. In altera uero parte Melibæus inuestatur rabiem & furorem ciuiliū bellorum, & deplorat calamitates, quæ bella sunt secutæ. Ita oratio Tityri est perpetua quadam narratio de beneuolentia Augusti erga se. Melibæi uero oratio est querela & ciuiliū bellorum execratio.

Qui sunt in hac Ecloga loci communes digni obseruatione?

PRIMVS est de amore & dulcedine patriæ. Nam quod Melibæus inquit, Nos dulcia linquimus arua, alludit ad locum communem, nihil patriæ esse amabilius, ad eod ut in patria malimus tenuiter

QVÆST IVNCVLÆ

uiuere, quàm apud exteros omnibus facultatibus
affluere. Hinc Homerus 9. Odyss. fingit Vlyse-
sem potius teneri amore patriæ, quàm Calypsus,
cum ait,

ὥς οὐδ' ἐν γούκιον ἦς πατρίδος, οὐδ' ἐ τολήων
γίνετ'· εἰ πῶς καὶ τ' ἀποπείσῃσι τῶ ἰονα δίκον
γαίῃ ἐν ἀλλοδαπῇ ναίει ἀπάνευθε τολήων.

Hoc est,

Quàm nihil est patriæ, charisq; parentibus usq;
Dulcius, atq; magis gratum, licet omnia plena
Sint tibi diuitijs, patriæq; sit usq; carendum,
Nonne domi malis pauper, tenuisq; uideri.

Item in primo Odyss. dicit de Vlysse,

αὐτὰρ ὁδυσσεύς
ἰέμενος καὶ καπνὸν ἀποθερσέσκοντα νοῖσα
ἦς γαίης, θανίεν ἡμέριε τι.

Quod Ouidius sic reddidit,

Sed tamen optat
Fumum de patrijs posse uidere focis.

Idem,

Nescio qua natale solum dulcedine cunctos
Ducit, & immemores non finit esse sui,

SECVNDVS est de præstanda gratitudi-
ne

IN ECLOG. VIRG. 6

ne ijs, qui bene de nobis sunt meriti. Nam quòd
ait, Erit ille mihi semper deus, alludit ad locum
communem de gratia referenda. Hinc Hesiodus
maiore mensura, quæ acceperis utenda, si modo
possis, reddere iubet,

Εὐ μὲν μετ' ἑοῦ παρὰ χίτωνος εὐδ' ἀπ' οὐ-
ναι

ἀντ' ἑὸν μετ' ἑοῦ, καὶ λώϊον, αἶκε Λύνηαι.

Ita pinxerunt charitas, unam auersam, reliquas
duas aduersas.

TERTIVS est de defensione literarum.

Nam quòd ait, Ludere, quæ uellem calamo permi-
sit agresti, potest commode detorqueri ad locum
communem, studiosos literarum non posse flore-
re absq; fauore & defensione magnorum Prin-
cipum, & doctos uiros indigere præsidio summo-
rum ordinum.

QVARTVS est de contemptu literarum
perniciossimo. Nam quod Tityrus dicit, Quam-
uis multa meis exiret uictima septis, uidetur at-
tingere locum communem, studiosorum ingenia
tum primum excitari, cum honos artibus habea-
tur. Iuxta illud Poëtæ, Honos alit artes. Item,
Sint Mecœnates, non deerunt Flacce Marones,
Vergiliumq; tibi, uel tua rura dabunt.

QVINTVS est de præcipuo ornamēto

QVÆSTIVNCVLÆ

to ciuitatum. Quæ enim Melibœus dicit poetam à tota Roma expetitur, & ab omnibus tribus ordinibus, in quos populus Romanus diuisus erat, uocatum, refertq; quod poma, hoc est, ingentia præmia, quæ uirtuti Virgilij debebantur ab Amæryllide, Romano nempe populo, ad ornandum Virgilium conseruata sint, proculdubio significare uoluit, quod homines cognitione literarum ex culti sint uera ornamenta ciuitatum. Nec tam opes, nec fundi, nec arces ornant ciuitates, quàm fama doctorum.

SEXTVS est de studio cuiuslibet hominis. Quod enim ait, Hinc alta sub rupe canet frondator ad auras, alludit ad locum communem, suum cuiq; dulce esse. Iuxta illud Ouidij 1. Trist. Eleg. 6. Scilicet est cupidus studiorum quisq; suorum, Tempus & assueta ponere in arte iuuat.

SEPTIMVS est de reuerentia fluminibus & fontibus exhibenda. Cum enim fontes uocat sacros, sentit uim quandam numinis esse infusam in omnes res. Hinc est pulcherrimum præceptum apud Hesiodum,

μηδέ τ' ἀνέων περὶ μῶν καὶ χιζῶν ὕδαρ ποτὶ πέτρῃ, πρὶν γ' εὐξῆ ἰδὼν ἐς καλὰ ῥέεθρα. Quod scilicet nunquam debeamus transire

re

IN ECLO. VIRG.

re flumina, quin cogitemus Deum esse causam efficientem & mandasse, ut hoc flumen perpetuo fluat.

OCTAVVS est de calamitatibus bellorum ciuiliū. Inquiens enim, En quò discordia ciues Perduxit miseros, alludit ad incommoda bellorum ciuiliū, in quibus milites infantes sepe à complæxu matrum abstractos mactare solent, nulla ætatis aut sexus discrimina obseruant, miseras puellas, pueros, mulieres abstrahunt ad fœdißimas libidines, omnia æquant humo. Hinc Cicero recte dixit, se malle iniquißimam pacem, quàm iustißimum bellum.

NONVS est de tranquillitate studiorum. Conquerens enim Melibœus se in tanta rerum confusione nulla amplius scripturum esse carmina, indicat studia literarum requirere imprimis ocium & tranquillitatem, iuxta illud Ouidij, Carmina proueniunt animo deducta sereno. Item, Carmina secessum scribentis & ocla quærunt.

EROTEMATA IN

Secundam Eclogam.

Quare Poëta huic Eclogæ Alexin nomen fecit?

Sunt, qui nomen sortitam esse putant ab Alexandro puero, quem Poëta ab Asinio Pol-
lione dono accepit. Verum alij propterea
Alexin inscriptam esse arbitrantur, cui sententia
et ego suffragor, quod cum Corydon ad se redan-
dum inuitat Alexin, ille ardentem amanti ni-
hil respondeat.

Vnde deriuatur Alexis?

Deducunt Grammatici à priuatiua particu-
la α sine, et λέξις dictio. Inde α λέξις. Quasi
dicas mutus, et qui non dignatur respondere. Con-
queritur enim rusticus Corydon se non respici, sed
negligi et contemni ab Alexide.

Quo consilio conscripta est
hæc Ecloga?

Quia Virgilius parum adhuc erat notus et
familiaris Augusto Cæsari, conatur hic eum in sui
amorem pellicere. Neque enim incommoda erit
allegoria, si sub Corydonis persona Virgilium,
per Alexin uero Augustum Cæsarem intelligas.

Respexit ne etiam Poëta ad
Græcam imitationem
in hac Ecloga?

Maxime. Sumpsit enim locos ex Theocriti Cyclo-
pe

clope, et tertio, et postremo Idyllio.

Ad quod genus caufarum re-
fertur Secunda Ecloga?

Ad genus deliberatiuum. Vitur enim hic lo-
cis suasorijis, dum ad amorem Alexin inuitare co-
natur, hoc est, in gratiam Augusti se insinuat. Et si
uero argumenta sunt etiam sumpta ex genere de-
monstratiuo, ubi se ipsum laudat, suamq; artem
deprædicat.

Quæ est propositio
carminis?

Propositio Eclogæ est, Ego uehementer te
amo, sed me à te contemni uideo. Quare rogo,
ut amantem redames. Hanc autem orditur ab ex-
clamatione propter amoris impatientiam.

Quomodo amplificatur
propositio?

Primo collatione ex minori, Omnes pecudes,
imò et lacerti uenenata animalia, et ipsi messoris
nunc propter meridianum istum æstus, quo Sol
flagrantissimus est, quiescunt. Quanto autem ma-
gis me tui amantem quiescere oportebat, qui pro-
pter meum contemptum nunc curis maceror et
conficior. Secundo amplificatur propositio alia cō-

paratione, Melius erat in ueteri amore perseverare, quam nouum suscipere, ubi non redamers.

Quomodo concludit propositionem?

Eleganti Epiphonemate, quo extenuat premium formæ. Et si excellis formæ, tamen possum alia plura bona opponere.

Quibus argumentis utitur in persuadendo Aléxide?

PRIMUM argumentum ductum est ab opibus, Magna est mihi copia pecorum, Ergo dignus sum, quem plurimum ames. SECUNDUM tractum est ab arte, Sum egregius Musicus, Ergo æquum est, ut me mutuo amore complectaris. Integer Syllabisimus est. Qui arte aliqua præditi sunt, digni sunt, ut amentur, Ego magnam peritiam canendi habeo, Ergo dignus sum, qui à te redamer. Hoc argumentum amplificatur ab exemplo & auctoritate Panos, Si Pan artem Musicam coluit, Ergo neque te eius pudere debet. TERTIUM à formæ, Sum excellenti formæ præditus, Ergo merito sum amandus. QVARTUM à donis, Auferes & præmia nostri amoris fistulam, quæ me unum dignum putauit Dametas. Addam capreolos, lilia, narcissum, uiolas, castaneas & pruna, Ergo in-

que

que facies, si me non redamaueris.

Qui sunt loci communes in Secunda Ecloga?

PRIMVS est, quod non nisi inter pares firmare & coalescere possit amicitia. Pares enim facillime cum paribus congregantur. Hominis autem dissimilitudo, animorum dissensionem facit. Alexis enim adolescens est, Corydon natu grandior: hic deformis, ille formosus: Alexis eloquens, Corydon inconditus: ille urbanus, hic rusticus: alter rerum ciuiliū, alter agriculturæ studiosus.

SECUNDVS est de natura amantium. Nam quod ait, Nonne fuit satius &c. depingit poëta, quomodo amatores presentibus non possunt esse contenti, sed semper denegata expetunt.

TERTIVS est de fragilitate formæ, quæ plurimi insolescunt. Nam quod ait, O formose puer, nimium ne crede colori, alludit ad locum communem, formam esse bonum fragile, & statim de formari accessu temporis & morborum, iuxta illud Ouidij. 2. Amorum,

Forma bonū fragile est, quæ intus accedit ad annos,

Fit minor & spacio carpitur illa suo.

Nec semper uiolæ, nec semper lilia florent,

Et riget amissa spina relicta rosa.

Et tibi iam uenient cani formosæ capilli,

Iam uenient rugæ, quæ tibi corpus arcent.

Q V A R T V S est de commendatione nobilissimæ artis Musices. Nam quod ait Amphionem saxa & pecudes suis cantilenis & arte Musica ad se pertraxisse, alludit ad Musicam, prudentiam, & eloquentiam, qua homines ferè & agrestes ad humaniorem uiuendi rationem reuocantur. De eo sic scribit Horatius in arte poetica,

Syluestres homines sacer, interpretesq; deorum
Cedibus, & uictu scædo deterruit Orpheus,
Dictus ob hoc lenire Tigres, rapidosq; leones.
Dictus & Amphion Thebæ conditor arcis
Saxa mouere sono testudinis, & prece blanda
Ducere quo uellet &c.

Q V I N T V S est de amœnitate ruris & uoluptatibus uenationis. Cum enim dicit, O tantum libeat mecum tibi figere ceruos, significat uenationem non tantum asserre uoluptates, sed etiam infinitas utilitates, quas recenset Xenophon in libello suo de uenatione conscripto.

S E X T V S est, quod Musica sit ars digna quæ discatur à Principe. Quia enim ait, Nec

te

te pœniteat calamo triuissè labellum, significat Principi descendum esse Musicam, non tantum ut inter infinitas Reipublicæ & Ecclesiæ curas asferat illi aliquam uoluptatem, sed etiam illius animi a ferocitate & seueritate ad quandam humanitatem, morumq; suauitatem traducat, Siquidem Musica proficit, teste Aristotele, ἡ πρὸς τὸ δεινὸν, ἡ πρὸς τὸ καλὸν καὶ ἡ πρὸς τὸ αἰσθητὸν γάρ, ἡ πρὸς τὸ κάλλος.

S E P T I M V S, Quod stultum sit Principem uelle flectere muneribus, quibus abundat, aut Principi offerre carmina legenda, quibus non afficitur. Nam quod dicit, Rusticus es Corydon, nec munera curat Alexis, primum ostendit absurdissimum esse Principibus aut Regibus offerre munera, quibus nos indigemus & ipsi abundant, iuxta illud Isocratis ad Nicoclem, Οἱ μὲν εὐωδάτες ὧ Νικόκλεις, ὑμῖν ταῖς βασιλευσὶν ἐδωκὲς ἄγειν, ἢ χαλκὸν, ἢ χρυσὸν εἰς γαστήρην, ἢ ἄλλό τι τῶν τοιούτων χρημάτων, ὧν αὐτοὶ μὲν ἐνδεῆς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλεονεκτήετε, λίαν ἐδωκὲς ἡμοῖ κατὰ φανῆς, οὐ δόσιν, ἀλλ' ἐμπορίαν ποιοῦμεν, ἢ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν ὁμολογούντων κατὰ λέγειν

Deinde quòd dicit, Alexin non curare munera Corydonis uilissime personæ, proculdubio alludere uult ad contemptum non tantum literarum, sed & poëseos, quæ in tanto contemptu sunt apud plerosq; Principes, ut non tantum non respiciant literatos, sed & fame eos ferè perire patiantur.

OCTAVVS est de stulticia amatorum, qui cum uideant uoluptatem escam esse malorum, tamen indulgent affectibus, nec sequuntur id, quod ratio rectum pronunciat. Hinc recte Medea inquit: Video meliora, proboq; Deteriora sequor. Elegans locus de uoluptate est apud Ciceronem in senectute, Quæ circa nihil esse tam detestabile, tamque pestiferum, quàm uoluptatem. Siquidem ea cum maior esset, atque longinquior, omne animi lumen extingueret

NONVS est de natura hominum, qui sine amicitia & consuetudine mutua amicorum uitam planè acerbam putant. Alij enim alijs rebus capiuntur, iuxta illud: Quot homines, tot sensus. Plinius ait, Varia sunt hominum iudicia, uariæ uoluntates.

DECIMVS est, quòd nullus sit modus amoris. Cum enim ait, Quis enim modus ad sit amor

mori, indicat facile esse præscribere amanti præcepta, Sed sibi ipsi temperare difficilimum esse. Hinc est quòd Tibullus ait, Verus amor nullum non uult habere modum.

VNDECIMVS est, quòd ait, Quin tu aliquid saltem potius, quorum indiget usus, subindicans nullo modo uacandum esse amoris turpi, cum propter illum assequendum & damna & dedecora plurima eueniant. Theocritus autem in Cyclope dicit amoris nullum esse remedium presentius, atq; studia bonarum artium. Versus, quia sunt elegantissimi, subiiciam.

Οὐδ' ἐν ποτὶ δὴν ἔσχατα πένθει φάσμακον
ἄλλο

Νικία, οὐτ' ἐς χρίσιν (ἐμοὶ δοκεῖ) οὐδ' ἐπὶ πά-
σιν,

ἢ τὰ μελέδεις, κοῦφοι δέ τι εἴη καὶ ἀλὺ
γίγνεται π' ἀνθρώποις. ἔρῳ δ' οὐ γάρον ἐστὶ.

Eobanus Hessus Græca carmina
sic reddidit,

Arte pharetrato factum graue uulnus amoris
Si medica curare uoles, seu puluere sicco
Nicia conspergis, seu puluere collinis udo,
Haud quæ prodesse queas, nisi pharmaca Musæ
Quæ læsis adhibere solent apponere cures

QVAESTIVNCVLAE

*Incunda illa quidem mortalibus esse videntur
Vulnereq; affectis attactu lenia molli,
Qua tamen inueniant multi ratione laborant &c.*

DVODECIMVS est de uaria conditione doctorum hominum. Cum enim ait, *Inuenies alium, si te hic fissidit Alexis, consolatur seipsum, quasi sibi sit facile conciliare alicuius Principis fauorem, etiamsi contemnatur ab Augusto, sicut solet dici Germanice: Vuil der nicht, so uuil ihener.*

EROTEMATA IN Tertiam Eclogam.

*Quare Poeta inscripsit hanc
Eclogam Palæ-
monem?*

Haec Ecloga ob eam causam uocatur *Palæmon*, quia primas tenet partes, & inter hos duos pastores huius certaminis iudex est.

Similis ne est hæc Ecloga superioribus duabus?

Non.

IN ECLOG. VIRG.

13

Non. Superiores enim sunt magis Oratoria, & constant perpetua quadam unius propositionis expolitione, ut sit in integris Oratorum causis. Hæc autem tertia Ecloga non constat uno perpetuo argumento.

Quid fuit Poetæ in consilio, dum hanc scriberet?

Videtur hoc consilio scripta hæc Ecloga, tum ut uertendo Græco carmine per ludum copiam exerceret, tum ut Pollionis, cuius laudes hic quoque leuiter attingit, gratiam caperet. Nam & illius opera in captandis agris usus erat Virgilius.

Imitatus ne est Poeta Theocritum in hac Ecloga?

Maxime. Est enim imitatus quartum, quintum & septimum, pleraq; etiam alia Theocriti Idyllia.

Cuius nam generis est tertia Ecloga?

Tertia Ecloga non unius tantum generis est,

sicut nec uno perpetuo argumento constat. Prima fuit generis demonstratiui. Secunda uero generis deliberatiui. In hac, quia non unum tantum argumentum est, ideo non potest apte uni tantum generi caussarum subijci. Neque enim tota est generis iudicialis, quanquam lites habeat, sed partim generis est iudicialis, nempe, à principio, ubi contendunt inter se pastores. Huic loco subijcitur prouocatio ad certamen, quæ ferè cadit in genus deliberatiuum. Proinde mixta est Ecloga, sicut et multe Epistolæ Ciceronianæ mixtæ appellari possunt, quæ non totæ suasoriæ, non totæ exposulatoriæ, non totæ gratulatoriæ sunt, Sed partim constant adhortationibus, partim narrationibus, partim gratulationibus, partim exposulationibus, id quod est cernere in Cicerone.

Quot habet partes hæc Ecloga?

Tres, Prima pars est exordium, quod satis longum est, nec habet beniuolentiæ captationem, sed iurgia, rixas, et crimina pastorum, quæ alter in alterum ingerit, complectitur. Secunda est prouocatio ad certamen canendi. Tertia pars est ipsum certamen pastorum, in quo Deorum laudes, amores,

amores, encomia clarorum uirorum, insectatio emulorum et indoctorum textitur.

Qui sunt loci communes in hac Ecloga obseruandi?

PRIMVS, Quod ait, seruum suffurari lac, dum herus indulget amoribus, significat poetam nihil temere committendum esse alijs, quod curare ipsi possimus. Nam Aeschylus in Tragedia Persa uocat domini presentiam, oculum domus, cum ait, ὁμῶς δ' ὁμῶν, νομίζω δ' αὐτὸς τῆς δόξης. Idem dicit Aristoteles in libro οἰκονομικῶν, ὡς δὲ δ' ἐν αὐτῷ παίνει τὸν ἵππον, ὡς τὸ δ' αὐτὸς ὁφθαλμός.

SECUNDO, Quod ait, Parcius ista uiris, tamen obijcienda memento, indicat illius temeritatē merito reprehendendam esse, qui cum ipse uicio non caret, paratus est tamē alijs sua uicia obijcere. Qui enim pergit, quæ uult, dicere, ea quæ nō uult audit. Germani dicunt, Eyn guter gruß findt eyne gute antwort. Huc alludit Sophocles,

Οὐλὲ γὰρ ἄνθρωπος ἐκχέας μάλιν
ἀκῶν ἀκούειν οὐκ ἐκὼν ἐπὶ λόγους.

Item Terentius in prologo Andriae, Desināt male dicere, malefacta ne noscant sua.

TERTIO, In uersu, Etsi non aliqua nocuisses,

mortuus esses, dicit de inuidis & uirulētis hoibus,
 qui planē contabescunt, cum uident alijs omnes res
 foeliciter succedere, iuxta illud Ouidij lib. 2. Meta.
 Pallor in ore sedet, macies in corpore toto,
 Nusquam recta acies, liuent rubigine dentes,
 Pectora felle uirent, lingua est suffusa ueneno,
 Risus abest, nisi quem uisi fecere dolores,
 Nec fruitur somno uigiliatibus excita curis,
 Sed uidet ingratos, intabescitq; uidendo
 Successus hominum, carpitq; & carpitur una
 Suppliciumq; suum est.

QVARTO, cum ait, Non ego te uidi Damo
 nis pessime caprum etc. uult ut is careat uitij, qui
 in alienis uitij notandis ualde est oculatus. iuxta il-
 lud Cicerōis in Salustium, Carere debet omni uitio,
 qui in alterum dicere paratus est. Is demum maledi-
 cit, qui non potest uerum ab altero audire. Item Ho-
 ratius libro 1. Serm. Saty. 3. Deniq; te ipsum.
 Concute, num qua tibi uitiorum infuerit olim
 Natura, aut etiam consuetudo mala, namq;
 Neglectis urenda filix innascitur agris.

QVINTO est prouerbialis uersus, Tityre
 coge pecus etc. qui cōpetit ijs, qui errant à scopo,
 nec dicunt aliquid, quod ad rem facit.

SEXTO, uersus, Nō tu in triuijs indocte sole
 bas etc. est de insulsis scriptoribus, & significat, de
 ficiente

ficiente causa non sequi effectum. Impossibile enim
 est, ut is bonum carmen canat, qui non habeat fistu-
 lam satis aptam ad hanc rem, nec unquam ab artifi-
 ce aliquo artem canendi didicerit. Conuenire igitur
 potest hic uersiculus in barbaros & indoctos,
 qui omnia intempestiue faciunt.
 Ludere qui nescit campestribus abstinet armis,
 inquit Horat.

SEPTIMO, Quod ait, Est mihi nāq; domi pa-
 ter, est iniusta nouerca, Ostēdit duo obseruanda es-
 se praeipue. Primum, ut liberi nihil suscipiant agen-
 dum, quod nō natura praeclarū & pulchrum est, cō-
 tra uoluntatē parentum, ut hac in re obedientiā de-
 bitam & à Deo mandatam, summa cum obseruatiā
 praesent. Secundo, quod omnibus nouercis sit natu-
 ra innatum fōtale & irreconciliabile odium in pri-
 uignos, iuxta illud Euripidis in Alceste,
 ἔχρηδ' ἢ ἡρωιδῶν μὴ θυὰ τέκνοισ
 τίς πρὸς ἑχιδναίῳς οὐδ' ἐν ἡρωιδῆρα, hoc est,
 Hostis nouerca est antē natis liberis,
 Nihilōq; mitior nocente uipera.

OCTAVO, Menalcas dicēs, De grege nō ausim
 quicq; deponere tecum, subindicat mentiri & fura-
 ri adeo inter se esse cognata, ut rarissime à se diuel-
 lantur. Nam supra dixit, gregem esse Argonis.
 Hinc recte Fabius lib. 5. Insti. Orato. monet, Menda

cē memorē esse oportere. Et Germani dicūt, Vuer
do gerne leuget, der stilt auch gemeynlich gerne.

NONO, Quod ait, Audiat hæc tātum uel qui
uenit, ecce Palemon, prouerbialis figura est, quoti-
es scilicet nobis altercantibus interuenerit iudex
minime accersitus, ne cui suspicionem moueat.

DECIMO, Alludit ad locum communem de
uicissitudine rerum omnium. Quod enim inquit,
Alternis dicetis, amat alterna Camænæ, subindicat
eam esse rerum naturam, eiusmodi sensus humani
fessidum, ut nihil esse possit tam suauē, quod non
abeat in nauscam, si paulo diutius utare: Nihil tam
egregium, quod idem diu placere possit, iuxta illud
Euripidis in Oreste, μετὰ βολὴν τὸ ἀντὶ τῶν ἁλκῶν.

VNDECIMO, loquitur de providentia deo-
rum, cum dicit, Ab Ioue principiū, Iouis omnia ple-
na. Alludit autem ad locum communem, omnia no-
stra negocia & consilia auspicianda esse à dijs. Nisi
enim ipsi aspirent & faueant studijs, infelicitèr o-
mnia susceperimus. Deinde dotes omnes ingenij lo-
vis consilio nobis contingere, iuxta illud:
Est Deus in nobis, agitante calescimus illo,
impetus hic sacræ semina mentis habet.

DVODECIMO, In uersu, Parta mea Vc-
neri sunt munera &c. testatur poëta, amorem non
esse stabilem & firmum, nisi semper muneribus cō-
firmetur.

firmetur. Iuxta illud Ouidij, Plurimus auro uenit
honos, auro conciliatur amor. Et Hesiodus uocat
ἀφ' οὐρίων χρῶσθαι.

DECIMOTERTIO, Quod ait, partem
aliquā uenti diuinū referatis ad aures, indicat tam
suauē colloquium habuisse cum amica, ut dignum
sit diuorum auribus: et possumus illo uersu prouer-
bialiter uti, ubi loquimur de rebus egregijs, quas
etiam deorum auribus dignas iudicemus.

DECIMOQVARTO, Admonet nos uer-
sus, Si dum tu sectaris apros, ego retia seruo, quod
amici procul seiuncti non sunt amici, Quia mutua
conuetudinis fructu carent.

DECIMOQVINTO, Quod & recatur Da-
matas, ut mella fluant illi, ferat & rubus asper amo-
num, qui faueat eloquentiæ Pollionis, innuit illum
non solum esse dignum immortalitate, sed & omni-
um rerum copia, qui literas complectitur, carumq;
studiosos summo prosequitur amore.

DECIMOSEXTO, Irridet indoctos &
ineptos poëtas, cum ait, Qui Bauium non odit, a-
met tua carmina Meui, qui ut sibi aliquam existi-
mationem pararent, carpsērūt Virgilij & Horatij op-
timorum poëtarum famam & eruditionem, ad quā
ipsi aspirare nequuerunt. Est autem aptissimā com-
paratio, quod poëta suos aduersarios uulpibus, de-

inde hircis comp'rat. Significat enim eos uulpium naturam habere, nempe, fraudulentos, mendaces, s'p' rac'es, & calumniatores esse. Hircis autem ideo confert, quòd quemadmodum id animal prorsus nullum lac prae'bet, ita quoq; nullum bonum carmen sui aduersarij possint conscribere.

DECIMO SEPTIMO, prouerbialis uersus est de fucatis amicis, cum dicit, *Erigidus, ô pueri fugite h'nc latet anguis in herba*, et significatur ali cui rei multũ subesse periculi, aptissime eo utimur.

DECIMO OCTA VO, Indicat in illo uersu, Idem amor exitium est pecori, pecorisq; magistro, multum incommodi asserre amorem non solit hominibus, sed & brutis animalibus. Homines enim cum indulgent amori, nulla cura pecoris tanguntur, & ita quæ ad rem domesticam pertinent, negligunt, dum alienis rebus occupati sunt.

DECIMO NONO. Quod ait, *Claudite ianuias, pueri sat prata bibere*, prouerbiali figura uult monere, desistendum esse ab opere, cui satis magna nauata est opera. Sumpta est autem metaphora ab illis, qui solent irrigare prata & claudere riuulos, per quos deducitur aqua.

EROTEMATA IN Quartam Eclogam.

Quare

Quare hæc Ecloga Pol- lio inscribitur?

Quia Asinio Pollioni oratori ualde eloquenti natus erat filius, cui decantatur hic Genethliacũ, hoc est, natalitium carmen.

Cuius nam generis est quarta Ecloga?

Generis demonstratiui est hæc Ecloga. Cõtinet enim Pollionis & eius filij laudes, qui est Eclogæ status. Videntur autem hæc non tam ob Asinij Pollionis & eius filij laudes, quàm in gratiam Augusti Cæsaris scripta, per quem publica pace parta & profligatis diuturnis bellis ciuilibus, aureum seculum quasi restitutum putabatur. Sunt itaq; multi in hac Ecloga loci, quibus per allegoriam Augustum commendat.

Quot habet principales partes?

Tres. Prima pars est exordium, in quo rogat Musas Sicilienses, ut ueniam sibi dent, q. leges Bucolici carminis hic transgrediatur, neq; intra eius limites sese contineat. Huic exordio subiicitur ratio, Quia uaria sunt hominũ ingenia, nec omnes pariter tenui orationis genere delectantur.

SECUNDA pars est narratio, quæ cõtinet expositionem & amplificationem felicitatis aurei

seculi, quod iterum futurum poëta uaticinatur etate filij Pollionis. TERTIA pars est peroratio uel pilogus, in quo dicit poëta fataliter ordinatum esse, ut redeant aurea secula regnante Pollione, seu, ut alij malunt figurate, Augusto.

Quare in hac Ecloga repetit quædam uaticinia Sibyllæ?

Idco repetit poëta uaticinia de pulcherrimo statu Romanæ Monarchiæ prodita, ut significet omnia Imperia habere quædam uaticinia, quomodo crescere, florere, & iterum debilitari debeant.

Quos habet hæc Ecloga locos communes dignos memoria?

PRIMVS, Nō omnes arbuta iuuant, humilesq; myricæ. Indicat enim poëta diuerso modo tractandos esse homines & alio orationis genere. Quia non omnes humili genere capimur. Alia igitur oratione compellendus est Princeps, quàm subditus aut ciuis.

SECVNDVS, Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna. Nam q, fingit poëta Astræam, hoc est, iusticiam, quæ genus humanum omni uitiorum & scelerum genere in postrema ferrea etate corruptum reliquerit & ad superos in cælum migrarit, sub op

timo

timo & iustissimò Augusti imperio è cœlis in terram reducturam, nihil aliud uult, nisi bono Principe, qui uere Heroicis uirtutibus est præditus, rei pub. gubernacula tenente, omnia bella extinguere, optimas artes florere, ingenijs dignum honorè haberi, plurimum posse in repub. qui optimi sunt, uirtutes coli, uitæq; profligari.

TERTIVS, Tòto surget gens aurea mundo. Descriptione enim quatuor ætatum poëta significant mores olim synceriores & incorruptiores fuisse, quàm nunc sunt. Subinde aulescunt & intenduntur uitia.

QVARTVS, Te duce, si qua manent sceleris uestigia nostri, &c. Monet sententia, proprium hoc esse officiū boni principis, ut publicis malis medeatur, bonos defendat, malos puniat. Alioqui non uenit appellatione patris, sed potius serui ac ministri sedicionum.

QVINTVS, Ille deum uitam accipiet, diuisq; uidebit, &c. Testatur poëta Heroas, qui bene meriti sunt de genere humano, ab hominibus in numerū deorum relatos esse, ut significet Magistratum esse ordinationem diuinam. Deinde ingentibus etiam præmijs & honoribus cumulari, si fideliter fungantur suo officio, qui præesse debent.

SEXTVS, Pauca tamen suberunt prisce uesti

c.

gia fraudis. Hic uersus pulchre indicat, quòd etiàsi bonus princeps aut magistratus conetur pro uirili tollere omnia mala, quæ ab hominibus malis Reip. impendent, tamen non possit in tanta scuitia Diaboli, tantq; hominum malicia.

SEPTIMVS, Concordes stabili fàtorum numine parca Dixerunt, &c. Nam poëta figmento de tribus parcis nihil aliud uolunt, quàm quòd inuitabilis sors & euenus sit eorum, quæ satis desinantur & distribuuntur cuilibet.

OCTAVVS, Incipe parue puer, risu cognoscere matrem. Indicat autem poeta firmæ ualitudinis indicium esse risum. Deinde nulla alia ratione matribus adimi molestias, quas cum grauidæ essent, habuerunt, quàm si infantes illis arideant, & ipsam longioris uitæ ridendo de se præbeant.

EROTEMATA IN quintam Eclogam.

Quare hæc Ecloga inscribitur Daphnis?

AD imitationem Græcam. Sicut enim Theocritus in primo Idyllio fingit Daphnidem formosissimū pastorem amore miserè cruciatum tandem periisse, ob idq; secutum esse summum mororē. Ita Virgilius in hac Ecloga deplorat Daphnidem

Daphnidem misere confossum.

Quemnam poeta uult intelligi sub persona Daphnidis?

Alij quidem sub Daphnide accipiendum putant Quintiliū Cremonensem Virgilij & Horatij familiarissimū, ut ostendere uidetur Horat. 1. odarū, cuius mortem immoderatus iusto firebat poeta. Alij uero fratrem Flaccum intelligunt, cuius immaturā mortem deploret. Sunt deniq; qui C. Iulium Cæsarem à Bruto & Cassio cæsum potius intelligunt, quàm quemuis alium.

Ad quod genus igitur causarum commode refertur?

Pertinet partim ad genus demonstratiuum, partim deliberatiuum. Quatenus enim laudat Cæsarem miserabiliter à coniuratis interfectum, est generis demonstratiui. Cum uero precatur C. Iulium Cæsarem à populo Romano in numerum deorum relatum, ut sit suis ciuib. propitiū, est generis deliberatiui.

Quot sunt partes huius Eclogæ præcipuæ?

Tres. Prima pars est exordium Eclogæ plane Dialogicum propter colloquiū pastorum, qui amanter & familiariter se complectuntur. Secunda pars est Mopsi Epicedium siue Epitaphium in Cæsaris

mortem. Tertia est ἀπὸ θανάτου, qua gratulatur potius Daphnidi diuinitatem.

Quibus argumentis tractatur exordium?

Quia alter alterum ad canendum inuitat, alter uero se modeste excusat, ne offendant Menalcam, cgregijs Enthymematis utitur Poëta.

Primum à personarum facultate.

Ambo sumus periti Musici, Ergo canamus aliquid, unde iudiciū fieri potest, uter praestet arte canendi.

Secundum ab opportunitate.

Conuenimus in tempore, Ergo proferendum est aliquid nostris studijs dignum, ut temporis rationē habuisse uideamur.

Tertium ab amoenitate loci.

Nunc est amoenissimum tempus, cum arbores proferant fructus, erumpant semina, & aues in aëre cōcinant, Ergo fruamur ista amoenitate loci.

Quartum ab ætate.

Tu anteis ætate, Ergo æquum est, ut tibi potius honorem incipiendi Epicedion tribuam.

Quo ordine constat

Epicedion?

Prior periodus Epicedij continet propositionem, fuisse publicum luctum et mœrorem extincto Daphnide.

Daphnide. Amplificata autem est distributione, Nymphae, pecudes, ferae & agri suo luctu significauerunt mortem Caesaris sibi peracerbam esse. Secunda periodus habet laudem personae Caesaris, quae sumitur à rebus gestis. Multa ingētia beneficia extant in uniuersam remp. Ergo summa ingratitude et impietas esset, memoriam uirtutum & meritorum eius non conseruare. Tertia complectitur argumentum à consequentibus seu utili, Quae tempestates, quae uel commutationes rerū secute fuerint amisso tali principe, tot praedito uirtutibus, tanto pacis studio, tanta bonitate erga suos; ut non minus uere Pater, quam Princeps dici possit.

Quibus argumentis conatur Moopsus persuadere Menalcæ, ut canat Apotheosin?

PRIMUM est ab honesto, Honestum est diuinis laudibus efferre principē optime de repub. meritis. SECUNDVM est à facili, Quia habes Θυσιας ἀγέρας, facile erit tibi componere carmē, in quo praedices Caesarem. TERTIVM, à iudicio docteriorū, à quibus eius carmina iamdudum sint collaudata.

Qua est dispositio alterius cātilenæ, quae uocatur ἀπὸ θανάτου?

PRIMUM, ueluti per distributionē indicat

totum mundum exultare gaudio, quod Daphnis sit in cœlum sublatus. Secundo precatur, ut sit suis ciuibus propitius, quoniã commercio deorum iam fruatur. Tertio propter beneficia in se collata pollicetur non modo eas res, quæ ad diuinum cultum pertinent, uerum etiam perpetuam gratitudinem.

Qui sunt loci cōmunes notandi in hac Ecloga

PRIMO, quod ait, Tu calamos inflare leues, ego dicere uersus, admonet poeta, ut hanc quisq; artem exerceat, quam didicit. Præterquàm enim, q̃ stultissimum est profiteri artem, cuius planè nullā habeas cognitionem, absurdissimū est sibi id tribuere, quod non est, & in alienā conditionē irrupere.

SECUNDO, in uersu, Boni quoniam conuenimus ambo, alludit non tantum ad commune pro uerbum, ὡς & ἐὶ ὁμοίον & γὰρ θεὸς ὡς εἰς ὁμοίον, Sed etiam docet amicitiam, studiorumq; coniunctionem interdum plurimum habere ponderis ad præstandū id, quod amici pro suo iure à nobis postulāt.

TERTIO, uersus, Tu maior, tibi me est æquū parère Menalca, proponit elegans præceptum iuuentuti, quæ ultro uiris ætate prouectiore summa cum reuerentia debeat concedere, iuxta illud Iuuenal. Satyr. 13. Credebant hoc grande nefas & morte piandum, Si iuuenis uetulo nō assurrexerit, etc.

Quarto,

QUARTO ingens, Mōtibz in nostris solus tibi certet Amyntas, indicat nos plurimū accendi, si habeamus studiorū sociū. Sicut. n. in alijs rebus prodest habere aliquem interdū, cū quo de arte certes, ita in discēdo præcipuas habet partes οὐκ ἴστας, iuxta illud Homeri, σὺν τε δ' ὕ' ἐργαζόμενοι. Item Hesiod. Ὁ κερამεὶς κερამεὶς κοτεῖ, &c.

QUINTO, per uersum, Quid si idem certet Phœbum superare canēdo, proculdubio indicat superbos & iactatores sibi plus iusto semper tribuere. Exemplo sint his nostris temporibus Eccius, Cocleus, Viciellius & alij eiusdem farinae, qui tantam doctrinam religionis sibi arrogant, ut ausint etiam cum Deo ipso conferre de dignitate operum, posthabita iusticia, qua nos Deus reputat iustos, nedum cum præceptoribus nostris uiris memoria posteritatis dignissimis, quibus nunquàm pares erunt.

SEXTO, Epiccedion, quo nymphæ fleuerunt Daphnin crudeli funere extinctū, monet obiter, ut subditi suorum principum interitum lugeant propter gratam memoriam uirtutis & bonitatis eius, & propter recipiend. pericula, quæ bono aliquo principe extincto plurima impedire solent, iuxta illud, Nouus rex, noua lex.

SEPTIMO, Nulla neq; annē libauit quadrupes, nec graminis attigit herbam, & ἀνὰ γρᾶν ὄσ

significat nullam rationem neq; legum neque iudiciorum haberi, sed omnia confundi & turbari in imperio, ubi extinctus est Princeps optimus & succedit Tyrannus.

OCTAVO, cum inquit, Daphnis & Armenias curru subiungere Tigres insiuit, alludit ad pulchrum figmentum poeticum. Emgunt. n. Lynces & Tigres Bacchi currū trahere, uel q. hoīm mentes, quæ tā uariae sunt, q̄ horū animalū pelles uarijs coloribus sunt sparsæ, per uinū patefiant, uel q. ebrij homines parum distent ab illarum bestiarū feritate.

NONO, Similitudo, ut gregibus tauri, segetes ut pinguibus aruis, tu decus omne tuis, elegāter sub indicat, qua gloria bonus princeps suam ditionē ornēt. Et e contra quā notam ignominie malus & impius princeps suo populo inurat. Exempla nostro tempore notiora sunt in Mezentio, suiq; similibus, q̄ ut longa enumeratione opus sit. Huc alludit Virg. 2. Aeneid. Latos oculis afflatur honores. Itē Demost. in secunda Olynth. ubi describit corruptissimam uitam Philippi Macedonis.

DECIMO, Pro molli uicla, pro purpureo narcisso Carduus & spinis surgit paliurus acutis. Hic per allegoriam ostendit tempore ciuiliū bellorum agros nec coli, nec iuuentutem, quæ opus habet institutione, informari posse. Quia ut testatur

testatur Hesiodus, pax est καὶ εὖ ποιεῖται, nō bellū.

VNDECIMO, Et tumultum facite & tumis lo superaddite carmen &c. Hic uersus admonet omnium gentium iudicio religionem sepulchrorū sacrosanctam fuisse, Vel quia admoneat nos communis conditionis ac mortalitatis, cuius recordatione afficimur, cum honorem mortuis tribuimus, uel publice testamur restare sensum aliquem in his, qui decesserunt, & nos bene sentire de resurrectione mortuorum. Sic laudatur Ioseph, quod Iacob patrem suum sepeliit. Sic laudantur illi, qui sepeliunt Stephanū. Præterea sciendum est sepulturam Christianorum non esse locum, ubi sepeliuntur canes, aut feles. Nam Hebræi uocant Bethaim, hoc est ביתאים domū uiuorū, q. ibi sepulti iaceant non qui mortui sunt, sed qui uiuūt. Græci uero κοιμητήριον, hoc est, dormitorium, eyn schlaffhaus uocant, quod ibi dormiunt pij & quiescunt ab illis calamitatibus terrenis, ut postea ad uitam æternam sint aptiores. Germani deniq; uocant agrum Domini, eyn Gottes acker, Quia ibi iaceat sparsum Dei semen. Sicut autem semen non in terra manet, sed erumpit, efflorescit, & fert fructum, Ita etiam statuendum est, quod Christiani, etiamsi sepulti sint, tamen in terra non relinquuntur, sed resurgent clarificati.

DVODECIMO, uersus, Formosi pectoris cū

stos, formosior ipsis, significat allegorice, principes debere officio, pastorum in administratione Reipub. fungi, hoc est, civium potius quam suam utilitatem spectare.

XIII. Daphnin ad astra, feremus, amavit nos quoq; Daphnis. Docet, ut memoriam uirtutis ac beneficiorum optimi principis conscruemus & in ea re pietatem & gratitudinem, quam Deus in primis praecepit reddere principibus bene de nobis meritis, praestemus.

XIII. Amat bonus ocia Daphnis. Ostendit bono principi in nulla re perinde elaborandū esse, quam ut ciues in summa tranquillitate uiuant, Quae desperata, nihil tam fugiat, quam arma ciuilia. Mālus autem princeps propter leuissimas res saepe mouet bella, partim ut expleat animi sūt libidinē, partim etiam suos ciues infinitis malis accumulet.

XV. Damnabis tu quoq; uotis, sis bonus o fœlixq; tuis &c. Describit quod sit boni principis officium, nempe de ciuibz benemereri, ut ipsi uicissim debitam obedientiam praestent.

EROTEMATA IN SE-
xtam Eclogam.

Cur Poëta huic Eclogę titulum
Sileni indidit?

Quia

Quia putant quidam in hac Eclogā à Virgilio describi sectam Epicureorum, quam ipse & Varus à Syrone quodam, quem hic Silenum fingit, didicerit.

Vnde nomen habet
Silenus?

Interpres Nicandri ἀντὶ τοῦ σιλαίου derivatum existimat, quod est maledictis proscindere & dicaciter illudere, id quod proprium est ebriosorum. Per metaphoram autem hodie omnes temulentos et uoluptati deditos, licet appellare Silenos, Trunkenbolzte, schlemmer, brasser, schuuelger.

In cuius gratiā cōscripta est hæc
Eclogā Poëta?

Videtur in gratiam Quintilij Vari esse conscripta, nempe eius, qui temporibus Augusti in Germania bella gerens ab Arminio Germanorum duce magnam cladē accepit, cumq; tribus legionibus occisus est. Fuit enim & alius Varus, cui ab Augusto Cesare cura emendandorū carminum Aeneidos de mandata est, ad quem non puto scribi hanc Eclogā.

Cuius generis est Sexta
Eclogā?

Generis est demonstratiui. Hæc enim Ecloga continet laudes Vari, & Epicureæ uitæ seu sectæ.

Quid est sentiendum de doctrina Epicuri, qui dixit mundum & uniuersam naturam extitisse casu ex atomis?

R. Quod Epicurus sentit corpora temere ex atomis nasci, item infinitos esse mundos sic conflatos, quorum semper aliqui intercant, aliqui nascantur, absurdissimum est deliramentum.

Quomodo probatur hoc?

Singula res in natura ad certos usus & fines nascuntur, Ergo non est consentaneum casu id fieri. Casus enim non habet certos & determinatos fines.

Quot habet partes haec Ecloga?

Tres. Prima pars huius Eclogae est exordium ab occupatione, in quo ostendit se ideo amicorum Caesaris, qui de ipso bene erant meriti, egregia facta non celebrare suis carminibus, quod iussus sit ab ipso Augusto Bucolica scribere. Praeterea utitur egregia excusatione rerum & temporum per translationem, in qua fatetur se quidem de Theocrito, quem in omnibus imitandum susceperit, simplicitate recessisse, sed tamen excusari aliquomodo posse, quoniam Theocritica illa simplicitas ubique praestari non potuerit. Tandem per reiectionem proponit se tamen in hoc Bucolico carmine laudes ipsi-

us

us Vari predicaturum esse. SECUNDA pars est narratio pulcherrime exornata hypotyposi Sileni, in qua fingit primum Silenum ebrium, cui adiungit duos Satyros in Venerem proclives. Adijcit & Nympham, cui ipse minatur stuprum. TERTIA pars est ipsa cantilena, de rerum primordiis & mundi ortu. Haec autem sumpta sunt ex doctrina Epicureorum.

Qui sunt loci principaliter in hac Ecloga obseruandi?

PRIMO, Quod ait Poeta, se ab Apolline admonitum fuisse, ut diceret deductum carmen, uult nos monere nostrarum uirum, ut scilicet uarijs & leuibus argumentis tanquam melioribus & grauioribus scriptis nostris praeludamus, & ingenium ad multo grauiores res tractandas praeparemus & excitemus.

SECUNDO, uersus, Et grauis attrita penat debat cantharus ansa, est ueluti emblemata omnium potantium, quorum dominus est Silenus. Nam insignia ipsorum sunt cantharus ceruiciae, aut uitrū uini.

TERTIO, Quod ut Bacchi comitem Silenum semper fingit Poeta, ita quoque Sileno adesse Nymphas, significant ebrietatem & crapulam semper comitari libidinem, iuxta illud Comici dictum, Sine Cerere & Baccho friget Venus.

QVARTO, cum dicit *quercus rigidas*, postquam audiuerunt *Silenum cantantem*, significatio- nem quandam leticiæ exhibuisse, commendat Mu- sicam, cuius tanta est uis, ut non moueat solum agre- stia & irrationabilia, sed etiam immobilia.

QVINTO, Quod fingit ex lapidibus *Pyrrhæ* iactis renatum genus humanum, alludit ad durici- em atq; feritatem. Nam soboles eorum, à quibus gignitur, naturam imitatur, iuxta illud *Horatii*, Fortes creantur fortibus & bonis. Item *Virg.* Inde homines nati durum genus &c.

SEXTO, Quod fingunt Poëtæ *Promethæa* propter ignem, quem à *Dijis* furatus sit è caelo, in monte *Caucaſo* à *Mercurio* alligatum, ut ibi aquila eius iecur renascens perpetuo excederet, Signi- ficanr *Promethæa* rerum Mathematicarum appria me studiosum fuisse, & quia in *Caucaſo* monte *Scy- thiaſy*derum motum, ortum & occasum observa- bat, fingunt eius iecur ab aquila, hoc est, studio & cura harum rerû cognoscendarû exedi & cõfici.

SEPTIMO, Quod *Promethæus* fratri suo *Epimethæo* dissuasit, recipere *Pandoram* à *Ioue* missam, indicatur, quomodo ratio humana sepe mo- neat recta & utilia, & tamen appetitus seu affe- ctus nõ obtemperant rectis consilijs: Qui uoluptas recta & honesta consilia pessundat atq; opprimit.

OCTA-

OCTAVO, fabula de *Hyla* alludit ad *Hercu- lis* sacra, in quibus, qui ea celebrabant, discurren- do in *Herculis* gratiam subinde clamabāt, *Hyla Hyla*. Vide *Theocri.* Idyll. 13. & *Valerium Flaccū* lib. 3. Item in *Argonauticis* *Orphei*.

NONO, fabula de *Pasiphaë* *Minois* *Cretæ* insulae regis uxore, quæ *Taurum* bellorum *Minois* ducem adamauit, & ex mixto & adulterino con- cubitu puerum suscepit, execratur aut adulteri- um, aut indicat uulgi furorem, aut pertinet ad lo- cum communem, quod amor adigat ad insaniam, iuxta illud, Amor est amaror & error. Vide *Plu- tarch.* in uita *Theſei*, & *Palephatum* in libello de non credendis historijs, & *Ouid.* 6. *Meta*.

DECIMO, Quod *Prætidæ* *Argiuorum* re- gis tres filiae excellenti forma præditæ *Iunonem* præ se contempserint, ob eamq; impietatem in in- saniam prolapse sunt, ut se uaccas crederent, uo- luerunt Poëtæ ostendere, quàm horribiliter sole- at semper à Deo puniri impietas.

VNDECIMO, Quod *Hippomenes* malis aureis à *Venere* acceptis cursu uicit *Atlantam* pu- ellam, uidetur penè innuere, quod auro plerunq; omnia expugnentur, iuxta illud, Auro pulſa fides, auro uenalia iura.

Aurum lex sequitur, mox sine lege pudor.
Ouidius X. Meta. & Hesiodus in Theogonia.

DVODECIMO, fabula Phæthontis uide-
tur nos deterrere à negotio maiore, quam ut uires
nostræ sufficiant. Ouid. 2. Meta.

XIII. Encomium Cornelij Galli, qui in monte
Helicone hauserit spiritum quandam, ex quo factus
sit Poëta, indicat neminem in ullo studij genere ali-
quid dignum laude & admiratione efficere posse
sine inclinationibus naturalibus, iuxta illud, impe-
tus hic sacræ semina mentis habet.

XIII. fabula de duabus Scyllis ostendunt
exemplum impietatis à Deo punite.

XV. De Philomela & Tereo fabula nihil aliud
nobis ob oculos ponere uidetur, q̃ Deum grauissi-
me punire fidem matrimonij uiolatam.

EROTEMATA IN SE- ptimam Eclogam.

Quos intelligit Poëta sub perso-
na Daphnidis, Thyrsidis,
& Corydonis ?

Quidam

Quidam putant per Daphnin intelligi Au-
gustum Cæsare, per Thyrsin Virgilium.
Per Corydonem uero, qui à Thyrside ca-
nente uincitur, Virgilij emulos & aduersarios.

Cuius generis est hæc Ecloga ?

Hæc Ecloga eiusdem generis causarum & ar-
gumenti est, cuius fuit superior tertia Ecloga. Con-
tinet enim quoq; contentiosum & ἀμειβόμενον
duorum pastorum carmen de laude ingenij.

Quæ Idyllia Theocriti Poëta
hic imitatur ?

Idyllion. VI. VII. VIII. IX. Id quod facile
cernet, quem non pigeat conferre locos.

Quot habet partes ?

Tres. Prima pars est occasio certaminis, quam
orditur à prosopographia duorum Arcadum, quos
laudat primum ab ætate adulta, secundo à natione,
tertio ab usu artis, idq; facit eo cōsilio, ut attentius
futurum certamen audiretur. SECUNDA pars
est ipsum certamen, quod constat sex argumentis.

I. Inuocatio est Musarum, qua utitur, quia cu-
pit ad poetice aspirare. Triplici autem nomine in-
uocat eas, primum ab honesto, Quia o Muses, uos
summo amore complector, honestum est me uestri
studij sum fieri compotem. Secundum à facili, uobis

d

erit facile mihi aspirare in carmine, siquidem hoc est uestrum officium. Tercium ab exemplo Codri, Cum Codro in uersibus faciendis concesseritis facultatem, equum est mihi uos quoque non deesse. II. Dona adduntur, quibus inuicem certant. III. ciuantur amores. IIII. De tempestatibus solliciti sunt. V. Conferunt suos amores. VI. Conferunt arbores. TERTIA pars est conclusio, in qua Corydoni deferretur palma uictoria,

Qui sunt loci communes in hac Ecloga?

PRIMO, quod ait, *Εἴ τι μὴ cessare potes, ἴψα μοι* dicat modestiam adhibendam esse in rogando, iuxta illud Homeri, *χρὴ ἔειπεν παρσύντα φιλῶν, ἐθέλοντα δ' ἐπεμπεῖν*.

SECUNDO, uersus, *Posthabui tamen illorum mea seria ludo, torqueri potest prouerbialiter in eos, qui serijs saepe rebus posthabitis nugis agunt. Exemplo sunt quidam patres familias, qui in rebus parui momenti sunt solliciti, Ea uero quae rei familiaris maxime obfutura uidentur, ne semel quidem respiciunt. Item exemplo poterunt etiam esse magistratus, qui interdum leuia errata ciuium grauissime puniunt, furta autem, adulteria, aut homicidia uix* *olfa*

olfaciunt, nedum puniunt. Et sic ad omnes status uitae commodere ferri potest.

TERTIO, Alternos Musae meminisse uolebant, respicit ad uicissitudinem, quae in omnibus rebus gratissima est. Vide supra in 3. Eclog. *Amant alterna canoena*.

QUARTO, Nymphae, noster amor, concedi te carmen, alludit per istam inuocationem ad poeticum spiritum, qui caelestis est, id quod satis apparet ex Platone in Ioue, qui de poetico furore dialogus est, et ex oratione Ciceronis, pro Archia poeta.

QUINTO, Aut si non possumus omnes, Hic arguta cana pendebit fistula pinu, Subindicat certa quadam ingenij felicitate ad facultatem scribendi carmina opus esse. Et si enim quidam studium et diligentiam adhibent, tamen non poetae excellentes euadunt, nisi ad hoc sint à natura facti et apppositi. Deinde uidetur hic uersus innuere etiam, ut nihil suscipiamus repugnante natura, iuxta illud, Tu nihil inuita dices, faciesne Minerva.

SEXTO, Inuidia rumpantur ut ilia Codro, prouerbialiter dici potest de ineptis et inuidis, qui felicitate aliorum marcescunt.

SEPTIMO, Si foetura gregem suppleuerit, aureus esto, alludit ad locum communem, amicorum munera animo, non dignitate ponderanda esse.

OCTAVO, Hic Boreæ tantum curamus frigora, quantum Aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas. Prouerbialiter dicitur de illis, qui superbe rem aliquam contemnunt, ut improbi nihil curant leges & religionem. Potest etiam dici de fure, cui nihil neq; clausum, neq; obsignatum est. Tertio dicitur de malis, qui perrumpunt leges, sicut flumina intumescencia extra ripas erumpunt. Item de indoctis & cupidis, qui tantum curant ordinem & leges, quantum lupus numerum ouium.

EROTEMATATA IN OCTA- UAM Eclogam.

Quare hæc Ecloga inscribitur
Pharmaceutria?

Hæc Ecloga dicta est Pharmaceutria à secundo Theocriti Idyllio, cui idem nomen est, quod hic imitatus est Virgilius. Incantatrix, autem habet primas partes in hac Ecloga.

Vnde nomen habet Pharmaceutria?

Φαρμακ

Φαρμακείδ' Ἰα dicitur mulier incantatrix, à Φαρμακείω, hoc est, incanto, & ueneno inficio. Et Φαρμακῆς, hoc est, incantatores: & quis sic conuincuntur, Φαρμακῶδες ἦτες sunt ipsi Græcis.

Cuius generis est octaua Ecloga?

Generis est demonstratiui. Est enim querela perpetua amantium suam uicem deplorantium.

Quot habet partes?

Tres. Prima pars huius Eclogæ est exordium, in quo conciliat sibi Augusti fauorem. Hanc enim Eclogam in eius gratiam scripsisse uidetur. Secunda pars est querela pastoris contempti à puella alteri collocata, à qua tamen se amari sperauerat. Tertia pars est narratio recitans, quomodo mulier ueneficij quibusdam & incantamentis animum uiri peruertere & in suum amorem allicere conatur.

Quæ Theocriti Idyllia imitatur in querela?

Comastem seu Amaryllida. Deinde Cyclopem, ubi conqueritur similiter Cyclops se sperni à Galathæa.

Quare in tertia parte Eclogæ
imitatur Pharmaceutri-
am Theocriti?

Duplici de causa hoc fecit poeta. Primum, ut
stylum exerceret: deinde, ut derideret magicas ar-
tes, quas hic significat inanes esse.

Qui sunt loci in hac Ecloga di-
gni obseruatione?

PRIMO, Quod ait, quomodo Damon & Al-
phesibœus cantilenæ suauitate cogerunt etiam ea
animalia obliuisci pascuorum, quæ alioqui sunt pa-
scendi audivissima, commendat iterum studiū Musi-
ces, de qua supra in secunda Ecloga dictum est.

SECUNDO, Hanc sine tempora circum in-
ter uictrices hederam tibi serpere lauros. Allego-
rice significat Principum esse officium, ut gloriam
Musarum connumerari inter triumphos patian-
tur. Nisi enim celebrarentur res gestæ magnorum
ducum literis poetarum, facile inobscuraret eas
obliuio.

TERTIO, Dum queror, extrema moriens
tamen alloquor hora, &c. egregie depingit affectū
amantium, quos etiam amoris potentia in tedi-
um uitæ rapit, si uiderint se excludi & contemni.

QUARTO, Mopso Nisa datur, quid non
sperem

speremus amantes. Hic uersus multa complecti-
tur. Primum enim egregie describit puellarum
stultam atq; ineptam in diligendo procacitatem
atq; insolentiam, si quando euenit, ut plures eas
dem ambiant, illum qui est incommodior, admiren-
tur & amplectantur. Deinde prouerbialiter de-
signat, non satis esse aptum matrimonium, ubi sit
dissimilitudo, iuxta illud, Aequalem tibi uxorem
ducito.

QUINTO, Mopse nouas incide faces,
tibi ducitur uxor, alludit ad ueterem consuetudi-
nem, quæ in nuptiis obseruabatur. Et submonet
honestum esse, ut ordo quidam sit in caerimonijs
nuptialibus, quod attinet ad templum, mensam, cho-
reas, & repotia.

SEXTO, O digna coniuncta uiro, dum
despicis omnes. Alludit ad commune prouerbi-
um, Similes habent labra lactucas. Accidit enim
sæpe, ut puella, spretis multis honestis adolescen-
tibus, postea nubat sordido cuidam Mopso. Itaq;
indicat Deum grauissime punire superbiam & con-
temptum iuramentorum.

SEPTIMO, Ut uidi, ut perij, ut me
malus abstulit error, Attingit locum commu-
nem, quod amor sit error, iuxta illud Musæi.

ἄλκιον ἄλκιον πικρὸν ἐλέγχετο καὶ ἔστιν ἐρώτων.

OCTAVO, Nunc scio, quid sit amor. Describit quàm uehemens affectus sit amor, & quantos cruciatus adferat animo. Et hoc obseruandum est, quòd hic locus in hac Ecloga praeceptus est de uehementia & saeuicia amoris.

NONO, Quòd amorem fingit Thracium aut Garamantium, indicat barbariem, immanitatem, feritatemque amoris. Nam talis est affectus, ut qui omnia uincat, id quod repetit Poëta in X. Ecloga.

DECIMO, Saeuus amor docuit natorum sanguine matrem Commaculare manus &c. Indicat, quomodo sepe amor sit causa maximorum facinorum committendorum. Exemplum habes in Scylla Nisi regis Megarensium filia.

VNDECIMO, Omnia uel medium fiant mare, est imprecatio furentis, ut tota rerum natura immutetur. Sic enim amantes solent amore aestuare, ut præ dolore & desperatione mortem sibi uelint consciscere. Quemadmodum Xerxes apud Herodotum ait, Multa accidere homini, ubi malit non esse, quàm esse.

DVODECIMO, uersus ille, Non omnia possumus

possumus omnes, indicat fieri non posse, ut omnis felicitas uni contingat, iuxta illud Liuij, Non omnia eidem dii dederunt, uincere scis Hannibal, uictoria uti nescis. Item Theognis,

πάντοτε ἀνθρώπων ἀρετὴν ἢ καὶ ἄσος ὁμοῦ, ὁ ἅγιος ὅς τοι τῶν ἀμφοτέρων ἐλαχεν.

DECIMOTERTIO, Quòd dicit socios Ulyssis carminibus à Circe immutatos esse in beluas, ursos, apros, canes, indicat quàm prorsus omnem humanitatem exuant illi, qui libidine & luxu diffluunt.

EROTEMATA IN nonam Eclogam.

In cuius gratiam hæc Ecloga conscripta est?

Tota hæc Ecloga in honorem Augusti & amicorum pro Virgilio intercedentium conscripta est, sicuti reliquæ fere omnes.

Qua occasione scripta dicitur?

Quòd Centurio quidam conatus fuerat expellere Virgilium ex prædio, quod Augustus Virgilio restituerat.

Cuius generis est hæc Ecloga?

Oratio est generis demonstratiui. Est enim que

rela, quòd rursus sit ciectus agris. Inseruit etiā lamed quasdam Menalca, ob ingenium & faelicitatem scribendi carmina.

Quot habet partes?

Duas. Prior pars continet querelā, in qua Moeris deplorat uicem ueterum colonorum, qui agris & possessionibus suis à ueteranis, quibus illi assignati erant, expellebantur. Altera pars continet carmina illa, quae alteri pastori recitat Moeris: & hic multa sunt inserta de laudibus Virgilij.

Quae Theocriti Idyllia imitatur poëta?

Partim imitatur Thalyfia & Cyclopem, partim Comastem & Thyonichum.

Qui sunt loci communes in signis in hac Ecloga?

PRIMO, quòd ait, Quod nunquam ueriti sumus, indicat homines sic natura comparatos esse, ut omnes in rebus secundis nunquam aduersa prospiciant. Quamobrem sepe impremeditati opprimuntur in calamitatibus, quae quidem quanto magis improuise sunt, tanto magis offendunt. Iuxta illud Ciceronis in 1. Tusc. Perturbationes grauiores etiam fiunt, cum calamitates impremeditantes nos subito inuadunt.

Secundo,

SECUNDO, Hec mea sunt, ueteres migrate coloni, Elegans Sarcasmus est, designans quā calamitosa res sit bellum civile, in quo ciues plerumque ex paternis bonis expelluntur.

TERTIO, Nunc uicti tristes, quoniam fors omnia uersat. Hic uersus dicit de inconstantia humanarum rerum, & indicat, quòd Respublicae habeant fatales uicissitudines & poenas. Testatur etiam poëta, quomodo fortuna in omni re dominetur, iuxta illud Demosth. 2. Olynth. μεγάλῃ ὅς ποτ' ἔστι μάλ' ἅλ' ὅ λ' ὅ λ' ἢ τὸ γὰρ παρὰ πάντ' ἔστι τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα.

QUARTO, Sed carmina nostra ualent Lycaetela inter maria, quantum Chaonias dicunt aequila ueniente columbas. Indicat, quòd bella civilia maxime noceant literis, disciplinae, legibus, & similibus pacis artibus, & efficiāt barbariem ac uersitatem, iuxta illud, Silent inter arma leges, & omnia humanitatis studia.

QUARTO, Quòd inquit, Heu tua nobis Pene simul tecum solatia raptā Menalca, Alludit ad officium poëtarum, quòd non debeant in suis poematis tantū honestissima uitae praecepta & optima exempla proponere, uerum etiam illā asperitatem praeceptorum fabulis iucundis tantū acerbum pharmaca-

cum melle conditum & dulcoratum degustandam
& amplectendam proponere, iuxta illud Horatii,
Aut prodesse uolunt, aut delectare poëtae,
Aut simul & iucunda & idonea dicere uitæ.

SEXTO, Cantantes sublime ferent ad sydera cygni. Ostendit poëta insigni eruditione præditos, quorum cantio cum cygnea conferri solet, in immortalitati mandare res clarorum uirorum. Quare autem poëta commode cum cygnis conferantur, uide carmen duabus Tragedijs Euripidis Hecubæ & Iphigeniæ ab Erasmo præfixum.

SEPTIMO, Digna, sed argutos interstrepere anser olores. Docet prouerbialiter, quomodo indocti sepe poëta inter doctos garriant, iuxta illud, Graculus inter Musas.

OCTAVO, Hic uer purpureum, Huc ades, insani seriant sine littora fluctus. Poëta figurate indicat quietam uitam in studijs literarum anteponendam esse aulicæ uitæ & turbulentis negocijs publicis.

NONO, Insere Daphni pyros, carpent tua poma nepotes. Significat iam uictore Augusto rem publicam iterum pacatam fore, et pacis artes reflorescere.

DECIMO, Omnia fert ætas, animum quoque, &c. Alludit ad locum communem de ingrauescentia ætate, quæ languefacit omnes uires, iuxta illud

Horatii

Horatii in arte poëtica: Multa ferunt anni uenientes commoda senum, Multa recedentes adimunt. Item Iuuenal.

Circumsilit agmine facto Morborum omne genus, Item, Ipsa senectus est morbus.

VNDECIMO, Quod ait, Minus uia ledet, indicat comitem faciendum in uia pro uehiculo esse.

EROTEMATA IN decimam Eclogam.

Cuius generis est hæc postrema Ecloga?

Generis demonstratiui est. Continet enim querelam de Galli amore & insania, qui Cytherin meretricem deperierat, quæ Gallo spreto Antonium in Galliam cum exercitu proficiscentem secuta est.

Quot habet partes?

Quatuor. Prima pars Eclogæ est exordium, in quo inuocat Musam, ut affiret sibi uolenti scribere ultimam Eclogam. Secunda pars est expostulatio cum Musis, quod non affuerint Gallo, neque eum consolatae sunt. Tertia pars est peroratio, quæ respondet Gallus pastoribus, qui ad eum consolandum confluxerant, & ostendit illorum officium sibi gratum.

esse. Quarta pars est epilogus omnium Eclogarum.

Imitatus ne est etiam Theocritum hoc loco?

Imò. Plerosque enim locos mutuatus est ex Thyrside, Ergatidis & Thalyssis Theocriti.

Qui sunt loci communes?

PRIMVS est memorabile exemplum aulicæ fortune. Nam cū Gallus fuisset Augusto familiarissimus, tamen uenit tandem in suspensionem defectio- nis, & iudicatus est hostis.

SECUNDVS est, quā uemens affectus sit amor, & quod non possit uinci, si quis indulgeat desiderio. Nam quod poeta fingit, Gallū perisse se amore, indicat nullum tantum robur, nullum tantam uim animi esse etiā in summis hominibus, quæ non possit enervari & dissolui uoluptatum illecebris: nullum impetum tantum esse, qui non elanguescat, qui non domari & subigi possit captus uoluptatum dulcedine, quæ in speciem uidetur.

TERTIVS est, Atq; utinam ex uobis unus, uestriq; fuisssem &c. ubi significat uitam priuatam dulciorem esse administratione Reipub.

QVARTVS est, quod fingit Gallum non superatum fuisse amore, si Musæ affuissent, procul dubio nihil aliud significare uoluit, quā amorem uehementissimum

hementissimum affectum egregijs præceptis haustis ex reconditis & abditis Philosophiæ fontibus, si non tolli, at certe molliri posse.

QVINTVS est, Vestra meos olim si fistula dicat amores, Vbi testatur Musicam amoris & iræ ardores componere, id quod supra in 2. Eclogæ dictum est.

SEXTVS est, quod fingit Gallum subinde alia atq; alia consilia capere, ut obliuiscatur amoris, Significat inconstantiam eorum, qui amant.

FINIS QVÆSTIVNCVLARVM
IN BVCOLICA VIRGILII.

ARGV

MENTA. D. PHILIPPI
Melanthonis.

IN PRIMAM
Eclogam.

PRIMA Ecloga continet
gratiarum actionem. Ordi-
tur autem à gratulatione
alterius rustici, ut esset oca-
sio narrationis, qua pau-
lo altius repetita rusticorū
more commemorat bene-

ficiū Caesaris. Postea ut fieri solet, amplificat istud
beneficiū ab effectu seu à consequentibus, uideli-
cet, quòd nunc domi rebus suis tuto frui liceat, &
sit beatus. Item collatione. Alij eiectioni possessionibus
exulant. Et hic asperguntur quaedam π & θ , Item
Epiphonema à causa malorum, Bellum civile tales
calamitates adfert. Conclusio habet α & δ ν & ρ v, Er-
go prius rerum natura mutabitur q̃ obliuiscar hu-
ius beneficii. Erit igitur adolescentibus hæc Ecloga
commodum exemplum tractandæ gratiarum actio-
nis

IN ECLOG. VIRG.

33

nis, quæ constat Enthymemate. Magno beneficio à
Caesare sum affectus, Ergo nunquā illius obliuiscar.
Antecedens, ut dixi, est amplificatum prope-
modum tribus schematis, ab effectibus seu à conse-
quentibus, collatione & affectu. nam cetera ut in
poëmāte sunt Dialogica & inseruiunt decoro.

IN SECVNDAM
Eclogam.

SECUNDA Ecloga constat etiam perpetuo argu-
mēto. Corydon. n. ambit amicitia Alexidis, &
recitat causas, quare non sit aspernandus. Hæc
summa est argumenti. Sed figura est Bucolica, & si-
gnificat Virgilium ambire amicitiam seu Augusti,
seu alterius cuiuspiam, & certe simile quiddam. Ta-
libus enim figuris solent inuolui alia argumenta,
ut apud nos cantilenæ extant figuratæ, in quibus
rusticarum personarum imagine aliæ personæ signi-
ficantur. Est autem generis deliberatiui, quia est pe-
titio qua rogat Corydon se nō despici ab Alexide.
Priores quinque uersus sunt argumentum Eclogæ.
Deinde sequitur propositio. O crudelis Alexi etc.
& amplificat eam querela per collationem: Omnia
alia habet quo recreetur, & leuēt suos labores, ego
solus nō possum acquiescere. Rationes propositiōis
inchoat ab occupatione. Quāq̃ formosus es, tamen

etiam oppono alia plura bona illi fragili & caduca bono. Primum igitur argumentum sumitur à diuitijs. Secundum ab arte. Tertium à forma. Quartum, ab utilitatibus, ubi obiter ruris comoda laudat. Deinde dona promittit, & intertextit uenustissimos affectus zelotypie. Quinto sequitur correctio, & Alexis non capiatur muneribus. Sexto, diluit objectionem de indignitate, & argumentatur ab exemplo. Habitauerunt dii quoque sylvas etc. Septimo amplificatio addita est per similitudinem, Alij aliud amant, Corydon Alexin. Deinde addit correctionem totius querelae, qua ad sanitatem redit, & se ipsum obiurgat, & commonefacit, ut suas res agat, sed ab hoc furore reuocet. Oratio est mollissima et propria, sed confersa quibusdam figuris, quae Bucolico generi conueniunt. In primis est pulchra Hypotyposis, cum ait Corydon, se uelut in speculo suum factum in mari cõspexisse. Deinde sunt duae elegantissimae coaceruationes: altera de hortensibus donis, fertis, pomis, Altera quae continet collationem et gnomen, & alij alijs rebus capiuntur, estque ornata gradatione.

IN TERTIAM Eclogam.

Tertia Ecloga dissimilis est superioribus. Nam superiores sunt magis oratoriae. Constant

stant enim perpetua quadam unius propositionis expolitione, cui addantur confirmationes, & amplificationes, ut sit in integris oratorum causis, propterea sunt exempla admodum utilia scripturis unum aliquod continuum argumentum. Sed tertia Ecloga non constat uno perpetuo argumento, est enim contentio pastorum, qui inter se certant uarijs dictis, similibus, contrarijs, aut alijs allusionibus. In his plurimum est figurarum, argutiarum & aculeorum, quibus aut uenuste notantur amuli, aut amici honorifice ornantur Encomijs. Denique, asse et argute dicta multa sunt in hac Ecloga, quae ad communem usum, tam prouerbia transferre possumus, qualia sunt ista: Qui Bauum non odit, amet tua carmina Meui. Hic false ridetur inepti poeta. De fucatis amicis et insidiosis. Frigidus o pueri fugite hic latet anguis in herba. Est igitur haec Ecloga exemplum uenustae & figuratae altercationis, qualis in Dialogis et saepe in congressibus incidit, ubi breui aculeo aliquem notamus aut refremus, aut aliquid retorquemus. Ad hanc urbanitatem prodest meminisse exemplum huius Eclogae.

Secunda utilitas est, ipsos prouerbiales uersus excerpere & transferre ad nostra negotia, ut de scriptis Coclei & Vucelii dici possit, Qui Bauum non odit, etc. De liuidis & uirulentis ingenijs, Et si non aliqua nocuisses mortuus esses. De insu-

scriptoribus, Stridenti miserum stipula disperdere
carmē. Et quidē præcipue altercatio pastorum insti-
tuta est, ut significet eruditōs de ingenij laude certā-
tes, & interim alios ineptos Thrasones derideat,
qui & ipsi congregati cum doctioribus conantur.

IN QVARTAM Eclogam.

EXtant epistola Asinij ad Ciceronem elegā-
ter scripta. Fuit autem præcipue eius auto-
ritas apud Iulium, et deinde apud Augustū:
& quia doctrina excelluit, Virgilium & alios mul-
tos doctos viros cōplexus est. Huic natus est & fa-
lius Pollio, qui postea etiam clarus orator & mag-
næ autoritatis sub Tiberio fuit, ac reliquit librum
de collatione Ciceronis & patris Asinij. Cum igitur
Virgilius esset amicus patri Asinio, gratulatur
ei natum filium Pollionem. Estq; hæc Ecloga gene-
neris demonstratiui, prædicat enim foelicitatem tē-
porum, & narrat filium Asinio natum esse foelici-
simis temporibus, cui multa prospera contingent,
& significat fore, ut temporum foelicitas novis
bonis cumuletur nato tali Principe. Et ut oratio
cresceret, rhetorica amplificatione distribuit illa
prospera in gradus ætatis. In fine addit Apostro-
phen vel ad puerū, vel figurate ad Augustum. Prin-
cipium

cipium narrationis de foelicitate temporum per-
tinet ad Augustum. Repetit enim quadā uaticinia
Sibyllæ, quæ de pulcherrimo statu Romanæ Monar-
chiæ prodita erant, quia omnia imperia habuerunt
aliqua uaticinia. Estq; propemodum tota Ecloga
perpetua narratio.

IN QVINTAM Eclogam.

ELegans cum primis est quinta Ecloga, cum
quia lenium affectuū, quos huius uocant, ple-
na est, propter colloquium pastorum, a-
manter & familiariter se complectentium, tum
etiam quod argumentum est perpetuum, & ex-
positum multis egregijs luminibus ac figuris uer-
borum ac sententiarum. Deplorat autem poëta
sub Daphridis persona mortē uel fratris, uel quod
magis consentaneum est, Iulij Cæsaris. Dixi enim
supra, quod sæpe Bucolicis figuris seria argumenta
inuoluantur. Pertinet igitur hæc Ecloga, partim
ad genus demonstratiuum, partim deliberatiuum.
Finguntur enim hic duæ cantilenæ, quarum prior
laudationem personæ Daphnidis cōtinet, est enim
Epicedion, Altera gratulationē, quod sit receptus
in numerum diuorum & precationem, ut sit pro-
picius. Principium Eclogæ est plane Dialogicū,

ut sit occasio carminis. Postea sequuntur cantilena, in quarum priore propositio est amplificata distributione, Omnia uidelicet mœrere extincto Daphnide. Primum argumentum ducitur à laude personæ, quæ sumitur à rebus gestis. Accedit rustica colatio, quæ dignitatem personæ amplificat. Secundum argumentum petiitum est à cōsequentibus seu utili. Postquàm Daphnidē amissimus, dñj etiam nos deseruisse uidentur, & omnia nunc infœlicius proueniunt. Clauditur hæc pars Epitaphio. In altera cantilena Exordium constat gratulatione, quæ explicatur etiam distributione, Totum uidelicet mundum letari Daphnide in cœlū sublato. Subijcitur precatio. Ergo sis propitius nobis. Sis bonus õ scelixq; tuis, &c. Adduntur rationes ab utili, quas exponit enumeratione earum rerum, quæ ad diuinum cultum pertinet, Ait enim se daturum lac, oleum, uinum, item hymnis celebraturum: postremo pollicetur perpetuum honorem.

IN SEXTAM Eclogam.

Sexta Ecloga nō est Rhetorica sed historica plane. Continet enim quandam cantilenam Silenti, quæ habet uarias & fibulosas narratiōes. Nulla igitur argumentatio est in hac Ecloga, ut in superioribus

rioribus plerisq; sed tantum historiarum expositio. Est autem edita in honorem Vari Quintilij, qui tēporibus Augusti in Germania bella gerens ab Arminio Germanorum dūce magna clade accepta sibi ipsi mortem consciiuit. In exordio primum se purgat Varo per trāslationem, quod ideo ipsius res gestas carmine non celebret, quia Apollo Bucolica potius scribi uoluerit. Deinde per reiectiōnem proponit se in Bucolicis tamen prædicaturum ipsius laudes. Postea cōmemorata occasione cantilena inchoat eam à creatione mundi, ubi recitat mundū et uniuersam naturā extitisse casu ex ἀτρωϊα. Reliquæ fabulæ ex autore patent, quæ uel ad historias uel ad mores aut cōmunes uitæ casus referri possūt.

IN SEPTIMAM Eclogam.

Septima Ecloga quandam habet similitudinem cum tertia. Non enim constat uno aliquo perpetuo argumento, sed ludunt pastores uarijs sententijs certantes de laude ingenij, et hæc uariæ sententiæ sunt aut laudatiōes certorum hominum, aut figuratæ & uenustæ reprehēssiones, aut descriptiones commodorum locorū, Item tempestatum, quæ sunt egregia lumina orationis. Possumus autē ad nostrum usum in primis multa ex tam uarijs sententijs

transfere, cum ipsi aut laudamus eruditos aut deri-
demus ineptos aut inuidos, ut hic deridetur cū ait:
Inuidia rumpantur ut ilia Codro. Magnam aut gra-
tiā habet hæc salsa figuræ. Est et bella descriptio su-
perbe cōtemnentis, ut si dicam, Improbi tantum cu-
rāt leges et religionē, quantum numerū lupus, aut
torrētia flumina ripas. Vtraq; similitudo est aptis-
sima. Mali perumpiūt leges, sunt flumina intumes-
cētia, extra ripas erumpiūt. Indocti et cupidi nihilo
pluris faciūt ordinē et leges, q̄ lupus numerū ouīū.
Hoc modo accommodare discamus has figuras. Hæc
diligētia et iudiciū format et alit copā orationis.

IN OCTAVAM Eclogam.

E Cloga octaua continet duo diuersa argumē-
ta nihil coherentia, quorum prius tamen ha-
bet Rhetoricas figuras, et est querela pasto-
ris de puella alteri collocata, cū ipse eā deperiret.
Estq; eleganter variata querela figuris. Prima uo-
catur ἀπεσπόμενον, id est desperatū. Nihil minus
sperandum fuit q̄ ut ille cuculus potiretur hac puel-
la. Id desperatū describit his similibus: Cū canibus ti-
midi uenient ad pocula Dama. Deinde sequitur in-
sultatio, O digna cōiuncta uiro, dū despicis oēs. Ter-
tio amplificatio, q̄ diu amauerit. Hinc addit gene-
rale

rale Epiphonema, describēs q̄ uehemēs affectus sit
Amor, et quātos cruciatus animo adsirat: Nūc scio
quid sit amor duris in cotibus illum. Hic locus est in
hac Ecloga præcipuus de uehemētia et seuitia amo-
ris. Quarto imprecatio est furentis, ut tota rerum
natura mutetur, Omnia uel medium fiant mare. Si-
cut in magnis doloribus homines et sibi et alijs in-
teritum optant. Sicut ait Xerxes apud Herodotū:
Multa accidere homini, ubi malit non esse quā-
m esse. Tandē uelut furens loquitur de abruptenda
uita. Itaq; prior pars Eclogæ proponit exempla
rhetorica amplificationum in querelis. Licebit e-
nim usurpare ad hūc modum insperata, insultatio-
nes, generales sententias de quolibet affectu. Ut au-
tem omnes homines adhibent Masicam in magnis
affectibus uel ciendis uel leniendis, sicut habemus
in Germanicis cantilenis, quibus odia, amores, que-
relas complectimur. Ita ueteres in uersibus digere-
bant affectus. Et propter hanc causam etiam ad-
suescendi sunt adolescentes ad poetice, ut lectio-
ne poematum affectus leniant. Item, ut ipsi interdū
possint affectus suos carmine compl. et, lenire a-
mores, insectari hostes. Hæc in loco magnam ha-
bent laudem et utilitatem. Ita Theocritus orditur
quandam Eclogam: Nil, præter musas, insanum le-
xit amorem, Et Virgilius hoc loco describens seuit-

tiam amoris dehortatur homines, & hæc ipsa acen-
satio mitigat furorem, sicut querelæ solent pau-
latim minuere effusum dolorem, Sicut Ouidius ait
in 4. libro de Tristibus, Expletur lachrymis, ege-
riturq; dolor. Secunda pars est tantum narratio,
recitans incantationem, quam sumpsit poëta ex
Theocrito, ut stylum exerceret, uel ut derideret
magicas artes, quas hic significat inanes esse. Hæ-
bet in fine memorabile dictum, Credimus an qui
amant ipsi sibi somnia fingunt.

ARGVMENTVM SI- ue dispositio in Nonam Eclogam.

Venusta Ecloga est uariata querelis, uotis
& gratulatione. Dicitur enim scripta hæc
occasione, quod Centurio quidam conatus
fuerat expellere Virgilium ex prædio, quod Au-
gustus Virgilio restituerat. Ideo pastor initio de-
plorat calamitates quæ existunt ex bellis ciuilibus. Ha-
bet autem locos communes insignes aliquot. Pri-
mus est, quàm sit calamitosa res bellum ciuile. Se-
cundus de inconstantia humanarum rerum. Ter-
tius, quod præcipue studia, leges, & artes pacis in
bellis ciuilibus extinguantur. Primum igitur bre-
ui dicto & sarcasmo describit uisitas in ciuilibus
discor

discordijs expulsionones ciuium ex paternis bonis,
sicut nunc quoq; passim proscribuntur & expel-
luntur ciues propter religionem. Magnam au-
tem emphasim habet illa figura Sarcasmus: Hæc
mea sunt, ueteres migrate coloni. Significat enim
hic gestus superbe insultantem uictorem uictis. Se-
cundus locus, quod Respub. habeant fatales uici-
tudines & poenas. Ideo ait, Nunc uicti tristes, quo-
niam fors omnia uersat. Tertius locus, quem tribu-
it alteri pastori, quod bella ciuilia maxime nocent
literis, discipline, legibus, & similibus pacis
artibus, & efficiant barbariem ac uastitatem, ideo
dicit, Sed carmina tantum nostra ualent Lycida te-
la inter Martia, quantum Chaonias dicunt aquila
ueniente columbas. Sicut Ennius ait, Pellitur è me-
dio sapientia, ui geritur res. Et illud, Silent leges
inter arma. Et Ouidius, Victaq; pugnaci iura sub
ense latent. Sicut nec Pompeius, nec Cæsar leges
aut consilia bonorum, ut Ciceronis & aliorum, au-
diebant. Hi loci communes sunt obseruandi, quia
monent lectorem de magnis rebus, de fugiendis
& cauendis bellis & discordijs ciuilibus. Deinde
addit querelam. Si miles interfecisset Virgilium,
perisset multa poemata, Estq; amplificatio damni
& consequentibus. Postea ludunt & prouocant se
ad mutuum certamen. Alter uenusta excusatione

uitur, alludens ad locum communem de ingravescente etate, Omnia fert etas animum quoq; Id est, Senectus languescit omnes vires. Est autem in fine gratulatio, qua significat iam victore Augusto Rempub. iterum pacatam fore: et sunt uenustae descriptiones, significantes pacis artes reflorescere: Inscere Daphni pyros carpēt tua poma nepotes, Figurate etiam Poeta studia literarum antefert aulicae uitae, cum ait, Hic uer purpureum. Huc ades insani feriant sine littora fluctus, Id est, quietam uitam anteposito in studijs turbulentis negotijs publicis. Hos locos communes diligenter considerent et meminisse studeant adolescentes, quia nos in dicendo et in scribendo saepe eis cum magna laude uti possumus. Nam talia dicta uenuste accommodata multum gratiae orationi addunt.

IN DECIMAM Eclogam.

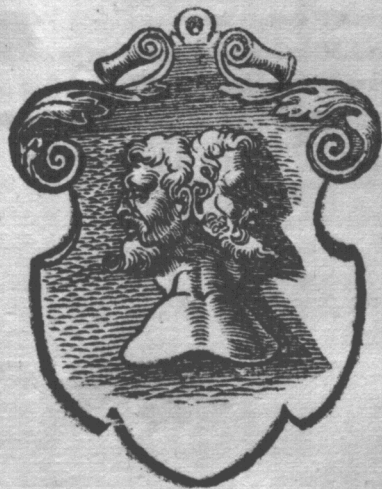
Virgilius in Eclogis aliās praedicat beneficia amicorum, aliās laudat amicos, aliās insecatur inuidos, aliās deplorat bella civilia. Tales enim materiae, scilicet laudes benefactorum, aut uituperationes uictorum, conueniunt poematis. Hae postrema Ecloga tota est querela, in qua Gallum amore et desiderio Cytheridis cruciari

ciari conqueritur, quod illam à Gallo Antonius abduxerat. Opinor teste deplorari discordiam ortam inter Antonium et Augustum, Nam Gallus utriusque fuit coniunctissimus. Postea diuulsus est ab Antonio et secutus Augustum, apud quem in summa gratia et authoritate fuit. Estque memorabile exemplum aulicae fortunae. Nam cum Augusto fuisset familiarissimus, tamen ad extremum uenit in suspicionem defectionis, et iudicatus est hostis. Quare dolens Augusti animum à se sine causa alienatum, propter indignitatem rei mortem sibi consciuit. Porro haec Ecloga est exemplum amplificationis, quia longa enumeratione recitat Poeta, qui deplorauerint Gallum. Estque inserta uenusta obuiurgatio, qua Pan compellat Gallum. Haec continet locum communem, quam uehemens affectus sit amor, et quod non possit uinci, si quis indulgeat desiderio. Hic locus praecipue obseruandus est, praesertim propter uenustas collationes. Nec laetitia crudelis amor, nec gramina riuus. Nec Cythis saturantur apes. Postea addidit uotum, Vtinam liceret uobiscum in rure uiuere, hic significatur uitam priuatam dulciorem esse administratione Reipub. Deinde compellat Cytheriden Gallus. Sequitur correctio, in qua uelut resipiscens ait, se medicaturum esse amori uenationibus, uel

ARG. PHIL. MEL.

aliss laboribus. Mox, ut est amoris inconstantia, redit ad priorem querelam, & ait, Insanabile vulnus. Estq; ornatissima hyperbole, quod amor sit inmedicabilis: Omnia uincit amor & nos cedamus amori. Hi loci communes præsertim ornat in similibus figuris diligenter obseruandi sunt, & insignes uersus ediscendi sunt, cum propter res ipsas, tum quia sunt exempla amplificationum in oratione.

P I N I S.

PVBLII VIRGILII MA-
RONIS POETAE MAN-
tuani Bucolica,

PVB VIR

GILII MARONIS POE-
TAE MANTVANI BVCOLICO.

rum Ecloga prima. TITYRVS.

Melibœus, Tityrus

Tityre, tu patula recubans

sub tegmine fagi

Syluestrem tenui musam
meditaris auena:

Nos patriæ fines & dul-
cia linquimus arua.

Nos patriâ fugimus, tu Ti-

tyre lentus in umbra

Formosam resonare doces Amaryllida syluas.

O Melibœe Deus nobis hæc oïcia fecit,

N anq; erit ille mihi semper deus, illius aram

S æpe tener nostris ab ouilibus imbuet agnus.

Ille meas errare boues, ut cernis, & ipsum

Ludere quæ uellem calamo permisit agresti.

Non equidem inuideo, miror magis, undiq; totis

Vsq; adeo turbatur agris, en ipse capellas

Me.

Ti.

Me.

Protinus eger ago, hanc etiam uix Tityre duco.
 Hic inter densas corylos modò nanq; gemellos,
 Spem gregis, ab filice in nuda connixa reliquit.
 Sæpe malum hoc nobis, si mens non leuia fuisset.
 De coelo tactas memini prædicere quercus.
 Sæpe sinistra causa prædixit ab ilice cornix.
 Sed tamen iste deus qui sit, da Tityre nobis.

Ti. Vrbem, quam dicunt Roman, Melibœe putavi
 Stultus ego huic nostræ similem, quò sæpe solemus
 Pastores ouium teneros depellere foetus.
 Sic canibus catulos similes, sic matribus hædos
 Noram, sic paruis componere magna solebam.
 Verum hæc tatum alias inter caput extulit urbes,
 Quantum lenta solent inter uiburna cupressi.

Me. Et que tanta fuit Roman tibi causa uidendis

Ti. Libertas, quæ sera tamen respexit inertem,
 Candidior postquam tondenti barba cadebat,
 Respexit tamen, & longo post tempore uenit,
 Postquam nos Amaryllis habet, Galatea reliquit.
 Nanq; (satebor enim) dum me Galatea tenebat,
 Nec spes libertatis erat, nec cura peculi.
 Quamuis multa meis exiret uictima septis,
 Pinguis & ingrata premeretur caseus urbi,
 Nō unquā grauis ære domū mihi dextra redibat.
 Me. Mirabar quid mœsta deos Amarylli uocares,
 Cui pendere sua patereris in arbore poma.

Tityrus

Tityrus hinc aberat, ipse te Tityre pinus,
 Ipsi te fontes, ipsa hæc arbusta uocabant.

Quid facerem? neq; seruitio me exire licebat,
 Nec tam præsentibus alibi cognoscere diuos.

Hic illum uidi ^{inueni} Melibœe, quotannis
 Bis senos cui nostra ales altaria fumant,

Hic mihi responsum primus dedit ille petenti:
 Pascite, ut antè, boues pueri, submitтите tauros.

Fortunate senex, ergo tua rura manebunt,
 Et tibi magna satis, quamuis lapis omnia nudus,

Limosq; palus obducat pascua iunco:

Non insueta graueis tentabunt pabula foetas,
 Nec mala uicini pecoris contagia ledent.

Fortunate senex, hic inter flumina nota,
 Et fontes sacros frigus captabis opacum,

Hinc tibi, quæ semper uicino ab limite sepes
 Hybleis apibus florem depasta salicis,

Sæpe leui somnum suadebit mire susurro.

Hinc alta sub rupe canet frondator ad auras,
 Nec tamen intere a rauca tua cura, palumbes,

Nec gemere acria cessabit turtur ab ulmo.
 Ante leues ergo pascuntur in æthere cerui,

Et freta destituent nudos in littore pisces,
 Ante, pererratis amborum finibus exul,

Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim,
 Quam nostro illius labatur pectore uulnus.

TITYRVS

Me. A t nos hinc alij sitientes ibimus Afros,
 Pars Scythiâ & rapidum Cretæ uenimus Oaxen,
 E t pen. tus toto diuisos orbe Britannos.
 E n unquâ patrios longo post tempore fines,
 Pauperis & tuguri congestum cespitis culmen,
 Post aliquot, mea regna uidens mirabor, aristas,
 Impius hæc tam culta noualia miles habebit?
 Barbarus has segetes? en quod di/cordia ciues
 Perduxit miscros? en queis conseruimus agros?
 Inserere nunc Melibœe pyros, pone ordine uites.
 I te meæ, quondam sœlix pecus, ite capellæ.
 N on ego uos post hac uiridi proiectus in antro
 D um oja pendere procul de rupe uidebo.
 Carmina nulla canam, non me pascente capellæ
 Florentem cythisum, & salices carpetis amaras.
 Ti. Hic tamen hac mecum poteras requiescere noctis
 Fronde super uiridi, sunt nobis mutia poma,
 C astanæ molles, & pressi copia lactis,
 E t iam summa procul uillarum culmina fumant,
 M aioresq; cadunt altis de montibus umbræ.

ECLOGA II. ALEXIS.

F ormosum pastor Corydon ardebat Alexin,
 Delitias domini, nec, quid speraret, habebat.
 T âcum inter densas, umbrosa cacumina, fagos
 A sidue uenibat, ibi hæc incondita solus

Montibus

ECLOGA II.

Montibus, & syluis studio iactabat inani.

O crudelis Alexi, nihil mea carmina curas,
 Nil nostri miserere, mori me deniq; cogis.
 N unc etiam pecudes umbras, & frigora captant,
 N unc uirides etiam occultant spineta lacertos.
 T bestylis & rapido fessis messoribus estu
 A lliæ, serpillumq; herbas contundit olenteis:
 A t mecum raucis, tua dum uestigia lustrò,
 Sole sub ardenti resonant arbuta cicadis.
 N onne fuit satius tristis Amaryllidis iras,
 A tq; superba pati fastidia? nonne Menalcam?
 Q uamuis ille niger, quamuis tu candidus esses.
 O formose puer, nimium ne crede colori,
 A lba ligustra cadunt, uacinia nigra leguntur.
 D espectus tibi sum, nec qui sim queris Alexi,
 Q uam diues pecoris nucei, quam lactis abundans.
 M ille meæ Siculis errant in montibus agnæ.
 L ac mihi non æstate nouum, non frigore defit.
 C anto quæ solitus, si quando armenta uocabat
 A mphion Dirceus in Actæo Aracyntho.
 N ec sum adeo informis, nuper me in littore uidi,
 C um placidû uētis staret mare, non ego Daphnium
 I udice te metuum, si nunquam fallit imago.
 O tantum libeat mecum tibi sordida rura,
 A tq; humiles habitare casas, & figere ceruos,
 H œdorumq; gregem uiridi compellere hibisco,

ALEXIS

Mecum unâ in sylvis imitabere Pana canendo.

P an primus calamos cera coniungere plures

Instituit, Pan curat oves, oviumq; magistros.

N ec te poeniteat calamo triuisse labellum,

H ec eadem ut sciret, quid non faciebat Amyntas?

E st mihi disparibus septem compacta cicutis

Fistula, Damoetas dono mihi quam dedit olim,

E t dixit moriens: te nunc habet ista secundum.

D ixit Damoetas, invidit stultus Amyntas.

P raterea duo, nec tuta mihi ualle reperti,

C apreoli, sparsis etiam nunc pellibus ambo,

B ina disiccant ovis ubera, quos tibi seruo.

I am pridem à me illos abducere Thestylis orat.

E t faciet, quoniam sordent tibi munera nostra.

H uc ades ô formose puer, tibi lilia plenis

E cce ferunt nymphae calathis: tibi candida Nais

P allentes uiolas, et summa papauera carpens,

N arcissum, et florem iungit bene olentis anethi,

T um casta atq; alijs intexens suauibus herbis,

M ollia luteola pingit uacinia caltha.

I pse ego cana legam tenera lanugine mala,

C astaneasq; nucas, mea quas Amyllis amabat.

A ddâ cerea pruna, et honos erit huic quoq; pomo.

E t uos ô lauri carpam, et te proxima myrte,

S ic posita, quoniam suaueis miscetis odores.

R usticus es Corydon, nec munera curat Alexis,

Nec

ECLOGA II

N ec si muneribus certes, concedat iolas.

E heu quid uolui misero mihi? floribus austrum

P erditus, et liquidis immisi fontibus apros.

Q uē fugis ab demēs? habitârūt dī quoq; syluas

D ardanusq; Paris. Pallas quas condidit arces

I psa colat, nobis placeant ante omnia syluae.

T orua leena lupum sequitur, lupus ipse capellam,

F lorentem cythiſum sequitur lasciuia capella,

T e Corydon ô Alexi: trahit sua quenq; uoluptas.

A spice; aratra iugo referunt suspensa iuueni,

E t sol crescenteis decedens duplicat umbras,

M e tamē urit amor: quis enim modus adsit amor?

A b Corydon, Corydon, quæ te dementia caput.

S emiputata tibi frondosa uitis in ulmo est.

Q uin tu aliquid saltē potius, quorum indiget usus,

V iminibus molliq; parat detexere iunco?

I nuenies alium, si te hic sēdit Alexis.

ECLOGA III. PALAEM.

Menalcas, Damoetas, Palæmon.

D ic mihi Damoeta, cuium pecus? an Melibœi? Me.
Nō, uerū Aegoni, nūp mihi tradidit Aegō Da.
I nſelix ô semper ovis pecus: ipse Neeram Me.

D um fouet, ac, ne me sibi præferat illa, ueretur,

H ic alienus oueis custos bis mulget in hora,

E t succus peccori, et lac subducitur agnis.

f 5

Da. Parcius ista uiris tamen obijcienda memento.
 Nouimus & qui te, transuersa tuentibus hircis,
 Et quo, sed faciles nymphæ risere, sacello.

Me. Tum credo, cum me arbusum uidere Myconis,
 Atq; mala uites incidere falce nouellas.

Da. Aut hic ad ueteres fagos cum Daphnidis arcum
 Fregisti, & calamos, quæ tu peruerse Menalca
 Et cum uidisti puero donata, dolebas.
 Et si non aliqua nocuisses, mortuus esses.

Me. Quid domini faciant, audent cum talia fures?
 Non ego te uidi Damonis pessime caprum
 Excipere insidijs multum latrante lycisca?
 Et cum clamarem, quò nunc se proripit ille?
 Tityre coge pecus, tu post carecta latebas.

Da. An mihi cantando uictus non redderet ille,
 Quem mea carminibus mernisset fistula caprum?
 Si nescis, meus ille caper fuit, & mihi Damon
 Ipse fatebatur, sed reddere posse negabat.

Me. Cantando tu illum: aut unquam tibi fistula cera
 Iuncta fuit: non tu in triuijs indocte solebas
 Stridenti miserum stipula disperdere carmen?

Da. Vis ergo inter nos, quid possit uterq; uicissim
 Experiamur: ego hanc uitulam, ne forte recuses,
 Bis uenit ad mulctram, bimos alit ubere foetus,
 Depono, tu dic, mecum quo pignore certes.

Me. De grege non ausim quicquam deponere tecum,

Est mihi nanq; domi pater, est iniusta nouerca,
 Bisq; die numerant ambo pecus, alter & hædos.
 Verum id, quod multo tute ipse fateri mauius,

(Insanire libet quoniam tibi) pocula ponam
 Fagina, calatum diuini opus Alcimedontis,

Lenta quibus torno facili superaddita uitis
 Diffusos hedera uestit pallente corymbos.

In medio duo signa, Conon, & quis fuit alter?
 Descripsit radio totum qui gentibus orbem:

Tempora quæ messor, quæ curuus arator haberet,
 Nec dum illis labra admoui, sed condita seruo.

Et nobis idem Alcimedon duo pocula fecit,
 Et molli circum est ausas amplexus acantho.

Orpheaq; in medio posuit, syluasq; sequentes.
 Nec dum illis labra admoui, sed condita seruo.

Si ad uitulam spectes, nihil est quod pocula laudes.
 Nunquā hodie effugies, ueniam quocunq; uocaris,

Audiat hæc tantum uel qui uenit, ecce, Palemon.
 Efficiam posthac ne quenquam uoce lacesas.

Quin age, si quid habes, in me mora non erit ulla,
 Nec quenquam fugio, tantum uicine Palemon
 Sensibus hæc imis (res est non parua) reponas.

Dicite: quandoquidē in molli confedimus herba,
 Et nunc omnis ager, nunc omnis parturit arbos,
 Nunc frondent oluæ, nunc formosissimus annus.
 Incipe Damoeta, tu deinde sequere Menalca.

Conon.

fuit dñs

Athorion

Compositum

fuit uia in

Compositum

vs.

Da.

Pa.

- Alternis dicetis, amant alterna Camœne.*
Da. Ab Ioue principium musæ, Iouis omnia plena,
 Ille colit terras, illi meæ carmina curæ.
Me. Et me Phœbus amat, Phœbo sua semper apud me
 Munera sunt lauri, & suauis rubens Hyacinthus.
Da. Malo me Galatea petit lasciuia puella,
 Et fugit ad salices, & se cupit antè uideri.
Me. At mihi sese offert ultro meus ignis, Amyntas.
 Notior ut iam sit canibus non Delia nostris.
Da. Paria meæ Veneri sunt munera: nanq; notauit
 Ipse locum, aeris quò congesse palumbes.
Me. Quod potui, puero syluestri ex arbore lecta
 Aurca mala decem misi, cras altera mittam.
Da. O quoties, & que nobis Galatea locuta est,
 Partem aliquam uenti diuinum refratis ad aures.
Me. Quid prodest, q; me ipse aio non spernis Amyntas,
 Si dum tu sectaris apros, ego retia seruo?
Da. Phyllida mitte mihi, meus est natalis, Iola,
 Cum faciam uitula pro frugibus, ipse uenito.
Me. Phyllida amo ante alias, nā me discedere fleuit,
 Et longum formose uale uale, inquit, Iola.
Da. Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres,
 Arboribus uenti, nobis Amaryllidis ira.
Me. Dulce satis humor, depulsis arbutus hœdis,
 Lenta salix fœto pecori, mihi solus Amyntas.
Da. Pollio amat nostram, quamuis sit rustica, Musam

Pier

- Pierides uitulam lectori pascite uestro.*
 Pollio & ipse facit noua carmina, pascite taurum **Me.**
 Iam cornu petat, & pedibus qui spargat arenam.
 Qui te Pollio amat, ueniat, quò te quoq; gaudet, **Da.**
 Mella fluant illi, ferat & rubus asper amomum.
 Qui Bauū non odit, amet tua carmina Mœui, **Me.**
 Atq; idem iungat uulpes, & mulgeat hircos.
 Qui legitis flores, & humi nascentia fraga, **Da.**
 Frigidus, o pueri fugite hinc, latet anguis in herba.
 P arcite oves nimium procedere, non bene ripæ **Me.**
 Creditur, ipse aries etiam nunc uellera siccant.
 T ityre pascentes à flumine reijce capellas, **Da.**
 Ipse, ubi tempus erit, omnes in fonte lauabo.
 Cogite oves pueri, si lac præceperit æstus, **Me.**
 V t nuper, frustra pressabimus ubera palmis.
 E heu quam pingui macer est mihi taurus in aruo. **Da.**
 Idem amor exitium est pecori, pecorisq; magistro.
 His certe neq; amor causa est, uix ossibus herent. **Me.**
 Nescio quis tencros oculus mihi fascinat agnos.
 D ic quibus in terris (& eris mihi magnus Apollo) **Da.**
 Treis pateat cœli spaciū non amplius ulnas.
 D ic quibus in terris inscripti nomina regum **Me.**
 N ascantur flores, & Phyllida solus habeto.
 N on, nostrum inter uos tantas componere lites, **Pa.**
 E t uitula tu dignus, & hic, & quisquis amores
 Aut metuet dulcis, aut experietur amarus.

Claudite iam riuos pueri, sat prata biberunt.

ECLOGA III. POLLIO.

Sicelides Musæ, paulo maiora canamus,
 Nō omnes arbuta iuuant, humilesq; Myrica.
 Si canimus syluas, syluæ sunt Consule dignæ
 Vltima Cumæi uenit iam carminis ætas,
 Magnus ab integro seculorum nascitur ordo,
 Iam redit & uirgo, redeunt Saturnia regna,
 Iam noua progenies cœlo demittitur alto.
 Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum
 Desinet, & toto surget gens aurea mundo,
 Casta fœue Lucina, tuus iam regnat Apollo.
 Tēq; adeo decus hoc æui, te consule inibit
 Pollio, & incipient magni procedere menses.
 Te duce, si qua manent sceleris uestigia nostri
 Irrita perpetua soluent formidine terras.
 Ille deū uitam accipiet, diuisq; uidebit
 Permissos Heroas, & ipse uidebitur illis,
 Pacatumq; reget patrijs uirtutibus orbem:
 At tibi prima puer nullo munuscula cultu
 Errantes hederas passim cum baccare tellus,
 Mistaq; ridenti colocasia fundet acantho.
 Ipse lacte domum referent distenta capellæ
 Vbera, nec magnos metuent armenta leones.
 Ipsa tibi blandos fundent cunabula flores.

Occidit

Occidet & serpens, & fallax herba ueneni
 Occidet, Assyrium uulgo nascetur Amomum.

At simul Heroum laudes, & facta parentis
 Iam legere, & quæ sit, poteris cognoscere uirtus,
 Mollī paulatim flauescet campus arista,
 Incultisq; rubens pendebit sentibus uua,
 Et duræ quercus sudabunt rosida mella.
 Pauca tamen suberunt prisca uestigia fraudis,
 Quæ tentare Tethyn ratibus, quæ cingere muris
 Oppida, quæ iubeant telluri insindere sulcos.
 Alter erit tum Tiphys, & altera quæ uehat Argo
 Delectos Heroas, erunt etiam altera bella,
 Atq; iterum ad Troiā magnus mittetur Achilles.

Hinc ubi iam firmata uirum te fecerit ætas,
 Cedet & ipse mari uector, nec nautica pinus
 Mutabit merces, omnis feret omnia tellus.
 Non rastroso patietur humus, non uinea falcem,
 Robustus quoq; iam tauris iuga soluet arator,
 Nec uarios discet mentiri lana colores,
 Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti
 Murice, iam croceo mutabit uellera luto:
 Sponte sua sandyx pascentes uestiet agnos.
 Talia secla suis dixerunt currite fufis
 Concordes stabili fatorum numine Parcæ.
 Aggredere ò magnos (aderit iam tēpus) honores,
 Cara deū soboles, magnum Iouis incrementum.

Aspice conuexo nutantem pondere mundum,
Terrasq; tractusq; maris, cœlumq; profundum,
Aspice, uenturo letentur ut omnia seculo.
Omni tam longe maneat pars ultima uite,
Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta.
Non me carminibus uincet nec Thracius Orpheus
Nec Linus, huic mater quâuis, atq; huic pater assis,
Orphæ Calliopea, Lino formosus Apollo.
Pæn etiam Arcadia dicat se iudice uictum.
Incipe parue puer risu cognoscere matrem,
Mâtri longa decem tulerint fistidia menses.
Incipe parue puer, cui non risere parentes
Nec Deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est.

ECLOGA V. DAPHNIS.

Menalcas, Mopsus.

- Me. **C**vr non Mopse (boni quoniam conuenimus
ambo,
Tu calamos iflare leues, ego dicere uersus)
Hic corylis mixtas inter consedimus ulmos?
Mo. Tu maior, tibi me est æquum parere Menalca,
Sive sub incertas Zephyris motantibus umbras,
Sive antro potius succedimus, aspice ut antrum
Syluestris raris sparsit labrusca racemis.
Me. Montibus in nostris solus tibi certet Amyntas.
Mo. Quid si idem certet Rhœbeum superare canem tot

Incipe

- Incipe Mopse prior, si quos aut Phyllidis ignes,
Aut Alconis habes laudes, aut iurgia Codri.
Incipe, pascentes seruabit Tityrus hœdos.
Me. Immo hæc in uiridi nuper quæ cortice figi
Carmina descripsi, & modulans alterna notauî,
Experiar, tu deinde iubeto certet Amyntas.
Me. Lenta salix quantum pallenti cedit oliuæ,
Puniceis humilis quantum saluica rosetis,
Iudicio nostro tantum tibi cedit Amyntas.
Mo. Sed tu desine plura puer, successimus antro.
Extinctum nymphæ crudeli funere Daphnin
Flebant, uos coryli testes, & flumina nymphis.
Cum complexa sui corpus miserabile nati,
Atq; deos, atq; astra uocat crudelia mater.
Non ulli pastos illis egere diebus
Frigida Daphni boues ad flumina, nulla neq; amnæ
Libauit quadrupes, nec graminis attigit herbam.
Daphni tuum Pœnos etiam ingemuisse leones
Interitum, montesq; feri, syluæq; loquuntur.
Daphnis & Armenias curru subiungere Tigres
Instituit, Daphnis Thyasos inducere Baccho,
Et folijs lentas intexere mollibus hastas.
Vitis ut arboribus decori est, ut uitibus uuæ:
Vt gregibus tauri, segetes ut pinguibus aruis,
Tu decus omne tuis: Postquam te fata tulerunt,
Ipsa Pales agros, atq; ipse reliquit Apollo.

Grandia sepe quibus mandauimus ordea sulcis,
 Inſœlix lolium, & ſteriles dominantur auene.
 Pro molli uiola, pro purpureo narcisso,
 Carduus, & ſpinis ſurgit paliurus acutis.
 Spargite humum folijs, inducite fontibus umbras
 Paſtores, mandat fieri ſibi talia Daphnis.
 Et tumultum facite, & tumulto ſuperaddite carmen.
 Daphnis ego in ſyluis hinc uſq; ad ſydera notus,
 Formoſi pecoris cuſtos, formoſior ipſe.

Me. Tale tuum carmen nobis diuine poeta,
 Quale ſopor ſeſis in gramine, quale per æſtum
 Dulcis aquæ ſaliente ſitim reſtinguere riuo.
 Nec calamis ſolum æquiparas, ſed uoce magiſtrū.
 Fortunatè puer, tu nunc eris alter ab illo.
 Nos tamen hæc quocūq; modo tibi noſtra uiciſſim
 Dicemus, Daphninq; tuum tollemus ad aſtra.
 Daphnin ad aſtra feremus, amauit nos quoq; Daph
 Mo. An quicquam nobis tali ſit munere maius? (nis
 Et puer ipſe fuit cantari dignus, & iſta
 Iam pridem Stimichon laudauit carmina nobis.

Me. Candidus inſuetum miratur limen Olympi,
 Sub pedibusq; uidet nubes & ſydera Daphnis.
 Ergo alacreis ſyluas, & cætera rura uoluptas,
 Panaq; paſtoresq; tenet, Dryadasq; puellas.
 Nec lupus inſidias pecori, nec retia ceruis
 Vlla dolum meditantur: amat bonus otia Daphnis.

ipſi

Ipſi leticia uoces ad ſydera iactant
 Inſonſi montes, ipſe iam carmina rupes,
 Ipſa ſonant arbuſta, deus deus ille Menalca.
 Siſ bonus ô felixq; tuis, En quatuor aras,
 Ecce duas tibi Daphni, duoq; altaria Phœbo.
 Pocula bina nouo ſpumantia lacte quotannis,
 Craterasq; duos ſtatuam tibi pinguis oliu,
 Et multo in primis hilarans cōmuniu Baccho,
 Ante focum, ſi frigus erit, ſi meſſis, in umbræ,
 Vna nouum fundam calathis aruſia nectar.
 Cantabunt mihi Damœtas, & Lyctius Aegon,
 Saltantes Satyros imitabitur Alpheſibœus.
 Hæc tibi ſemper erunt, & cum ſolennia uota
 Reddemus nymphis, & cum luſtrabimus agros:
 Dum iuga montis aper, fluuios dum piſcis amabit,
 Dumq; thymo paſcentur apes, dum rore cicadæ,
 Semper honos, nomenq; tuum, laudesq; manebūt.
 Vt Baccho, Cereriq; tibi ſic uota quotannis
 Agricolæ facient, damnabis tu quoq; uotis.
 Quæ tibi quæ tali reddam pro carmine dona?
 Nam neq; me tantum ue nientis ſibilus auſtri,
 Nec percuſſa iuuant fluctu tam littora, nec quæ
 Saxoſas inter decurrunt flumina ualles.
 Hac te nos fragili donabimus ante cicuta.
 Hæc nos, formoſum Corydon ardebat Alexin,
 Hæc eadem docuit, cuium pecus? an Melibœi?

Mo.

Me.

Mo. A t tu sume pedum, quod me cum sepe rogaret,
 Non tulit Antigenes, & erat tum dignus amari,
 Formosum paribus nodis, atq; ere Menalca.

ECLOGA VI.

Silenus.

Prima Syracusio dignata est ludere uersu
 Nostra, nec erubuit syluas habitare, Thalida.
 Cum canerè reges, & praelia, Cynthius aure
 Vellit, & admonuit, pastorem Tityre, pingues
 Pascere oportet oues, deductum dicere carmen.
 Nunc ego (nāq; super tibi erunt, qui dicere laudes
 Vare tuas cupiant, & tristia condere bella)
 Agrestem tenui meditabor arundine musam:
 Non iniussa cano, si quis tamen hæc quoq; , si quis
 Captus amore leget, te nostra Vare myricæ,
 Tenemus omne canet, nec Phœbo gratior ulla est,
 Quam sibi quæ Vari præscripsit pagina nomen.
 Pergite Plerides. Chromis & Mnasyllus in antro
 Silenum pueri somno uidere iacentem,
 Inflatum hesterno uenas, ut semper, Iaccho.
 Serta procul tantum capiti delapsa iacebant,
 Et grauis attrita pendebat cantharus ansa,
 Aggressi (nam sepe senex spe carminis ambos
 Luserat) iniiciunt ipsis ex uincula fertis.
 Addit se sociam, timidisq; superuenit Aegle,

Aegle

Aegle Naiadum pulcherrima, iamq; uident
 Sanguineis frontem moris, & tempora pingit.
 Ille dolum ridens, quod uincula nectitis; inquit.
 Soluite me pueri: satis est potuisse uideri.
 Carmina, quæ uultis, cognoscite: carmina uobis;
 Huic aliud mercedis erit, simul incipit ipse.
 Tum uero in numerum Faunosq; ferasq; uideres
 Ludere: tum rigidas motare cacumina quercus.
 Nectantum Phœbo gaudet Parnassia rupes,
 Nec tantum Rhodope miratur, et Ismarus Orphea.
 Namq; canebat, uti magnum per mane coacta
 Semina terrarumq; , animaq; , marisq; fuissent,
 Et liquidi simul ignis: ut his exordia primis
 Omnia, & ipse tener mundi concreuerit orbis.
 Tum durare solum, & discludere Nereæ ponto
 Cœperit: & rerum paulatim sumere formas.
 Iamq; nouum terræ stupeant luce; cere solem:
 Altius atq; cadant summotis nubibus hymbres.
 Incipiant syluæ cum primum surgere: cumq;
 Raraper ignotos errent animalia montes.
 Hinc lapides Pyrrhæ iactos, Saturnia regna,
 Caucasæsq; refert uolucres: furtumq; Promethei.
 His adiungit, Hylam nautæ quo fonte relictum
 Clamassent: ut litus Hyla Hyla omne sonaret.
 Et fortunatam, si nunquam armenta fuissent,
 Pasisphaen nunci solatur amore iuuenti.

SILENVS.

A h uirgo infœlix, quæ te dementia cœpit?
 Prætidēs implerunt falsis mugitibus agros:
 A t non tam turpes pecudum tamen ulla secuta est
 Concubitus, quamuis collo timuisset aratrum,
 E t sepe in leui quæsiisset cornua fronte.
 A h uirgo infœlix, tu nunc in montibus erras:
 Ille latus niueum molli saltus hyacintho
 Illice sub nigra pallentes ruminat herbas: (phæ
 A ut aliquā in magno sequitur grege, claudite nym-
 phæ, nympha nemorum, iam claudite saltus,
 S i qua forte ferant oculis sese obuia nostris
 Errabunda bouis uestigia: forsitan illum
 A ut herba captum uiridi, aut armenta secutum
 Perducant aliquæ stabula ad Gortynia uaccæ.
 Tum canit Hesperidum miratam mala puellam.
 Tum Phaëthontidas musco circumdat amara
 Corticis, atq; solo proceras erigit alnos.
 Tum canit errantem Permeßi ad flumina Gallum,
 Aonas in montes ut duxerit una sororum.
 A tq; uiro Phœbi chorus assurrexerit omnis:
 V t Linus hæc illi diuino carmine pastor,
 Floribus, atq; apio crines ornatus amaro
 Dixerit, Hos tibi dant calamos (en accipe) musæ.
 Ascreo quos antè seni, quibus ille solebat
 Cantando rigidas deducere montibus ornos.
 His tibi Grynei nemoris dicatur origo,

Ne

ECLOGA VI.

Ne quis sit lucus, quo se plus iactet Apollo.
 Quid loquar, aut Scyllā Nisi, quam fama secuta est
 Candida succinctam latrantibus inguina monstris,
 Dulichias uexasse rates, & iurgite in alto
 A h timidos nautas canibus lacerasse marinis?
 A ut ut mutatos Terei narrauerit artus?
 Quas illi Philomela dapes, quæ dona parârît?
 Quo cursu deserta petiuerit, & quibus antè
 Infœlix suatecta superuolitauerit alis?
 Omnia, quæ Phœbo quondam meditante beatus
 A udiit Eurotas, iussitq; ediscere lauros,
 Ille canit, pulse referunt ad sydera ualles.
 Cogere donec oues stabulis, numerumq; referre
 Iussit, & inuito processit Vesper Olympo.

ECLOGA VII. MELI-
bœus, Corydon, Thyrsis.

FOrte sub arguta confederat ilice Daphnis, Me.
 Cōpuleratq; greges Corydō et Thyrsis i unū,
 Thyrsis oues, Corydō distētas lacte capellas.
 Ambo florentes ætatibus, Arcades ambo,
 Et cantare pares, & respondere parati.
 Huc mihi, dum teneras defendo à frigore myrtos,
 V ir gregis ipse cap derraucrat, atq; ego Daphnin
 A spicio, ille ubi me contra uidet, ocyus inquit,
 Huc ades ô Melibœe, caper tibi saluus, & hœdii

Et si quid cessare potes, requiesce sub umbra.
 Huc ipsi potum uenient per pratæ iuuenti.
 Hic uiridis tenera prætexit arundine ripas
 Mincius, eq; sacra resonant ex anima quercu.
 Quid facerent neq; ego Alcippæ, nec Phyllida habere
 Depulsos à lacte domi quæ clauderet agnos. (bam
 Et certamen erat, Corydon cum Thyrside, magnū.
 Posthabui tamen illorum mea seria ludo.
 Alternis igitur contendere uersibus ambo
 Cœpere: alternos musæ meminisse uolebant.
 Hos Corydon, illos referebat in ordine Thyrsis.
 Co. Nymphæ, noster amor, Libethrides, aut mihi carmē
 Quale meo Codro concedite (proxima Phœbi
 Versibus ille facit) aut si non possumus omnes,
 Hic arguta sacra pendebit fistula pinu.
 Th. Pastores hedera crescentem ornate poetam
 Arcades, inuidia rumpantur ut ilia Codro.
 Aut si ultra placitum laudarit, baccare frontem
 Cingite, ne uati noceat mala lingua futuro.
 Co. Setosi caput hoc apri tibi Delia paruus
 Et ramosa Mycon uiuacis cornua cerui.
 Si proprium hoc fuerit, leui de marmore tota
 Punico stabis suras euincta cothurno.
 Th. Sinum lactis, & hæc te liba Priape quotannis
 Expectare sat est, custos es pauperis horti.
 Nunc te marmoreum pro tempore fecimus, at tu

st

Si foetura gregem suppleuerit, aureus esto.
 Nerine Galatea thymo mihi dulcior hyblæ, Co.
 Candidior cygnis, hedera formosior alba,
 Cum primum pastri repetent præsepia tauri,
 Si qua tui Corydonis habet te cura, uenito.
 Immo ego Sardois uidear tibi amarior herbis, Th.
 Horridior rusco, proiecta uilior algæ.
 Si mihi non hæc lux toto iam longior anno est.
 Ite domum pastri, si quis pudor, ite iuuenti.
 Muscosi fontes, & somno mollior herba, Co.
 Et quæ uos rara uiridis tegit arbutus umbra,
 Solstitium pecori defendite, iam uenit æstas
 Torrida, iam leto turgent in palmitibus gemmæ.
 Hic focus, & tedeæ pingues, hic plurimus ignis Th.
 Semper, & assidua postes fuligine nigri.
 Hic tantum Boreæ curamus frigora, quantum
 Aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas.
 Siant & iuniperi & castaneæ hirsutæ, Co.
 Strata iacent passim sua quæq; sub arbore poma.
 Omnia nunc rident, at si formosus Alexis
 Montibus his abeat, uideas & flumina sicca.
 Aret ager, uitio moriens sitit æeris herba, Th.
 Liber pampineas inuidit collibus umbras.
 Phyllidis aduentu nostræ nemus omne uirebit,
 Iuppiter & leto descendet plurimus imbris.
 Populus Alcideæ gratissima, uitis Iaccho, Co.

85

*F*ormosæ myrtus Veneri, sua laurea Phœbo.

Phyllis amat corylos, illas dum *Phyllis* amabit,

Nec myrtus uincet corylos, nec laurea Phœbi.

Th. *Fraxinus* in syluis pulcherrima, pinus in hortis,

Populus in fluuijs, abies in montibus altis.

Sæpius at si me *Lycida* formosæ reuifas,

Fraxinus in syluis cedit tibi, pinus in hortis.

Me. Hæc memini, et uictū frustra contendere *Thyrfin*:

Ex illo *Corydon* *Corydon* est tempore nobis.

ECLOGA VIII. PHARMA ceutria. Damon, Alphesibœus.

Pastorum musam *Damonis* & *Alphesibœi*,
Immemor herbarum quos est mirata iuuēca
Certatēis, quorū stupefactæ carmine lynces,

Et mutata suos requierunt flumina cursus,

Damonis musam dicemus, & *Alphesibœi*.

Tu mihi, seu magni superas iam saxa *Timaui*,

Sive oram *Illyrici* legis æquoris, en erit unquam

Ille dies, mihi cum liceat tua dicere factas?

En erit, ut liceat totum mihi ferre per orbem

Sola *Sophocleo* tua carmina digna cothurno?

A te principium, tibi desinet, accipe iussis

Carmina coepta tuis, atq; hanc sine tempora circū

Inter uistrices hederam tibi serpere lauros.

Frigida uix caelo noctis decesserat umbra,

Cum

Cum ros in tenera pecori gratissimus herba est,

Incumbens tereti *Damon* sic coepit oliuæ.

Nascere, præq; diem ueniens age *Lucifer* alnum, Da.

Coniugis indigno *Nisæ* deceptus amore

Dum queror, & duos (quanquam nil testibus illis

Profecti) extrema moriens tamen alloquor hora.

Incipe *Menalios* mecum mea tibia uersus.

Menalus, argutumq; nemus, pinosq; loquentes

Semper habet, semper pastorum ille audit amores,

Panæq; qui primus calamos non passus inertes.

Incipe *Menalios* mecum mea tibia uersus.

Moesto *Nisæ* datur, quid non speremus amantes?

Iungentur iam gryphes equis, euoq; sequenti

Cum canibus timidi uenient ad pocula damæ.

Moeste nouas incide faces, tibi ducitur uxor.

Sparge marite nuces, tibi deserit *Hesperus* Octan.

Incipe *Menalios* mecum mea tibia uersus.

O digno coniuncta uiro, dum despicias omneis,

Dumq; tibi est odio mea fistula, dumq; capelle,

Hirsutumq; supercilium, prolixaq; barba.

Nec curare deum credis mortalia quenquam.

Incipe *Menalios* mecum mea tibia uersus.

Seipibus in nostris paruam teroscida mala

(Dux ego uester eram) uidi cum matre legentem:

Alter ab undecimo tum me iam ceperat annus:

Iam fragiles poteram à terra contingere ramos.

PHARMACEVTRIA

Vt uidi, ut perij, ut me malus abstulit error?
 Incipe Mænalios mecum mea tibia uersus.
 Nunc scio quid sit amor, duris in cotibus illum
 I smarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes
 Nec nostri generis puerum, nec sanguinis edunt.
 Incipe Mænalios mecum mea tibi uersus.
 Sæuus amor docuit natorum sanguine matrem
 Commaculare manus, crudelis tu quoq; mater.
 Crudelis mater magis, an puer improbus ille?
 Improbus ille puer, crudelis tu quoq; mater.
 Incipe Mænalios mecum mea tibia uersus.
 Nunc & oues ultro fugiat lupus, aurea duræ
 Mala ferant quercus, narcisso floreat alnus,
 Pinguia corticibus sudant electra myrica,
 Certent & cygnis ulule, sit Tityrus Orpheus,
 Orpheus in syluis, inter Delphinus Arion.
 Incipe Mænalios mecum mea tibia uersus.
 Omnia uel medium fiant mare, uiuite syluæ.
 Præceps ærîj specula de montis in undas
 Deferar, extremum hoc munus morientis habeto.
 Desine Mænalios, iam desine tibia uersus.
 Hæc Damon, uos quæ responderit Alphesibœus
 Dicite Pierides: non omnia possumus omnes.
 Effser aquam, & molli cinge hæc altaria uitta,
 Verbenasq; adole pingues, & mascula thura:
 Coniugis ut magicis sanos auertere sacris

propter litem: No Experiar
 omnia sicut diu deus
 Litem: No decet: B.

ECLOGA VIII.

Experiar sensus, nihil hic nisi carmina desunt.
 Ducite ab urbe domū mea carmina ducite Daphnæ
 Carmina uel coelo possunt deducere lunam,
 Carminibus Circe socios mutauit Vlyssi:
 Frigidus in pratis cantando rumpitur anguis. (nin
 Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daph
 Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore
 Licia circundo, terq; hæc altaria circum
 Effigiem duco: numero deus impare gaudet.
 Ducite ab urbe domū mea carmina ducite Daphnæ
 Necte tribus nodis ternos Amarylli colores, (cto.
 Necte Amarylli nodos, & Veneris dic uincula ne
 Ducite ab urbe domū mea carmina, ducite Daphnæ.
 Limus ut hic durefcit, & hæc ut cera liquefcit
 Vno eodemq; igni, sic nostro Daphnis amore.
 Sparge molâ, et fragileis incende bitumine lauros:
 Daphnis me malus urit, ego hæc in Daphnide laurus.
 Ducite ab urbe domū mea carmina, ducite Daphnæ.
 Talis amor Daphnin: qualis cum fessa iuuenenum
 Per nemora, atq; altos quærendo bucula lucos
 Propter aquæ riuum uiridi procumbit in ulua
 Perdita, nec seræ meminit decedere nocti:
 Talis amor teneat, nec sit mihi cura mederi.
 Ducite ab urbe domū mea carmina, ducite Daphnæ.
 Has olim exuias mihi perfidus ille reliquit,
 Pignora chara sui, quæ nunc ego limine in ipso

PHARMACEVTRIA.

Terra tibi mando, debent hæc pignora Daphnis,
Ducite ab urbe domū mea carmina, ducite Daphni.
Has herbas, atq; hæc Ponto mihi lecta uenena,
Ipse dedit Mœris, nascuntur plurima Ponto.
His ego sepe lupum fieri, & se condere syluis
Mœrin, sepe animas imis excire sepulchris,
Atq; satas aliō uidi traducere messes.

Ducite ab urbe domū mea carmina, ducite Daphni.

Fer cineres Amarylli foras, riuoq; fluenti,

Trāsque caput iace, ne respexeris, his ego Daphni

Aggrediar, nihil ille deos, nil carmina curat.

Ducite ab urbe domū mea carmina, ducite Daphni.

Aspice, corripuit tremulis altaria flammis

S ponte sua, dum ferre moror, cinis ipse, bonum sit.

Nescio quid certe est, & Hylax in limine latrat.

Credimus: an qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?

Parcite ab urbe uenit, id parcite carmina Daphnis

ECLOGA IX. MOERIS.

Lycidas, Mœris.

QVō te Mœri pedes? an, quō uia ducit i urbē?
OLycida uiui peruenimus, aduena nostri
(Quod nūq; ueriti sumus) ut possessor agel
Diceret: hæc mea sunt, ueteres migrate coloni. (li
Nunc uicti, tristes (quoniam fors omnia uersat)

Hos

ECLOGA IX.

Hos illi (quod nec bene uertat) mittimus hœdos.

Certe equidem audieram, quā se subducere colles

Incipiunt, molliq; iugum demittere cliuo,

Vsq; ad aquā, & ueteris iam fracta cacumina fugi.

Omnia carminibus uestrum seruasse Menalcam.

Audieras, & fama fuit, sed carmina tantum

Nostra ualent Lycida tela inter Martia, quantum

Chaonias dicunt aquila ueniente columbas.

Quod nisi me quacumq; nouas incidere lites

Ante sinistra caua monuisset ab ilice cornix,

Nec tuus hic Mœris, nec uiucret ipse Menalcas.

Heu cadit in quenquā tantum scelus: heu tua nobis

Pene simul tecum solatia rapta Menalca?

Quis caneret nymphas? q̄s humū florentib; herbis

S pargeret? aut uiridi fontes induceret umbras

Vel quæ sublegi tacitus tibi carmina nuper,

Cum te ad delitias ferres Amaryllida nostras?

Tityre dum redeo (breuis est uia) pasce capellas,

Et potum pastas age Tityre, & inter agendum

O ccursare capro (cornu ferit ille) caueto.

Immo hæc, quæ Varo, necdum perfecta, canebat:

Vare tuum nomen (superet modo Mantua nobis,

Mantua uē misera nimum uicina Cremonæ)

Cantantes sublime ferent ad sydera cygni.

Sic tua Cyneas fugiant examina taxos,

Sic cythiso pastæ distendent ubera uaccæ.

- Incipe si quid habes, & me fecere poetam
 Pierides, sunt & mihi carmina, me quoque dicunt
 Vatem pastores, sed non ego credulus illis.
 Nam neque adhuc Varo uideor nec dicere Cinna
 Digna, sed argutos interstrepere anser olores.
- Mæ.** Id quidem ago, et tacitus Lycida mecum ipse uoluto
 Si ualeam meminisse, neque est ignobile carmen.
*canisat pō
 rui apud
 de cois in
 colicis.*
 Huc ades o Galatea: quis est nam ludus in undis
 Hic uer purpureum, uarios hic flumina circum
 Fundit humus flores, hic candida populus antro
 Imminet, & lentæ texunt umbracula uites.
 Huc ades: insani feriant sine littora fluctus.
- Ly.** Quid? quæ te pura solum sub nocte canentem
 Audieram? numeros memini si uerba tenerem.
- Mæ.** Daphni, quid antiquos signorum suspicis ortus?
 Ecce Dionæi processit Cæsaris astrum,
 Astrum, quo segetes gauderent frugibus, & quo
 Duceret apricis in collibus uua colorem.
 Inser Daphni pyros, carpent tua poma nepotes.
 Omnia fert ætas, animum quoque sepe ego longos
 Cantando puerum memini me condere soles.
 Nunc oblita mihi tot carmina, uox quoque Mærin
 Iam fugit ipsa, lupi Mærin uidere priores.
 Sed tamen ista satis referet tibi sepe Menalcas.
- Ly.** Causando nostros in longum ducis amores,
 Et nunc omne tibi stratum silet æquor, & omnes
 (Aspice)

(Aspice) uentosi ceciderunt murmuris aure.
 Hinc adeo media est nobis uia: namque sepulchrum
 Incipit apparere Bianoris, hic, ubi densas
 Agricolæ stringunt frondes, hic Mæri canamus,
 Hic hœdos deponere, tamen uenimus in urbem:
 Aut, si nox pluuiam ne colligat ante ueremur.
 Cantantes licet usque (minus uia ledet) eamus.
 Cantantes ut eamus, ego hoc te fasce leuabo.
 Desine plura puer, & quod nunc instat agamus.
 Carmina tum melius, cum uenerit ipse, canemus.

Me.

ECLOGA X.

Gallus.

Extremum hunc Arethusa mihi cōcede laborē.
 Pauca meo Gallo, sed quæ legat ipsa Lycoris,
 Carmina sunt dicenda, neget quæ carmina Gallos
 Sic tibi cum fluctus subter labere Sicanos,
 Doris amara suam non intermisceat undam.
 Incipe, sollicitos Galli dicamus amores:
 Dum tenera attondent simæ uirgulta capelle.
 Non canimus surdis: respondent omnia syluæ.
 Quæ nemora, aut qui uos saltus habuere puellæ
 Naiades, indigno cum Gallus amore periret?
 Nam neque Parnassi uobis iuga, nam neque Pindi
 Vlla moram fecere, neque Aonia Aganippe.
 Illum etiam lauri, illum etiam fleuere myricæ.

b

GALLVS

Pinifer illum etiam sola sub rupe iacentem
 Menalus, & gelidi fleuerunt saxa Lycæi.
 Stant & oues circum, nostri nec poenitet illas,
 Nec te poeniteat pecoris diuine poeta.
 Et formosus oues ad flumina paut Adonis.
 Venit & upilio: tardi uenere bubulci:
 Vuidus hyberna uenit de glande Menalcas.
 Omnes unde amor iste rogant: tibi uenit Apollo,
 Galle quid insanis? inquit: tua cura Lycoris
 Perq; niues alium, perq; horrida castra secuta est.
 Venit & agresti capitis Sylvanus honore,
 Florentes ferulas, & grandæ lilia quassans.
 Pan deus Arcadiæ uenit: quem uidimus ipsi
 Sanguineis ebulli baccis, minioq; rubentem.
 Et quis erit modus? inquit: amor non talia curat.
 Nec lachrymis crudelis amor, nec gramina riuus,
 Nec cythiso saturantur apes: nec fronde capellæ.
 Tristis at ille tamen: cantabitis Arcades inquit
 Montibus hæc uestris: soli cantare periti
 Arcades: ô mihi tum quàm molliter ossa quiescant,
 Vestra meos olim si fistula dicat amores.
 Atq; utinam ex uobis unus, uestriq; fuisset
 Aut custos gregis, aut maturæ uinitor uuæ.
 Certè siue mihi Phyllis, siue esset Amyntas,
 Seu quicumq; furor (quid tum, si fuscus Amyntas?
 Et nigre uiolæ sunt, & uaciniæ nigra)

MECUM

ECLOGA X.

Mecum inter salices lenta sub uite iaceret:
 Serta mihi Phyllis legeret, cantaret Amyntas.
 Hic gelidi fontes: hic mollia prata Lycori:
 Hic nemus: hic ipso tecum consumerer æuo.
 Nunc insanus amor, duri me Martis in armis,
 Tela inter media, atq; aduersos detinet hostes.
 Tu procul à patria (nec sit mihi credere tantum)
 Alpinas ab dura niues & frigora Rheni
 Me sine sola uides: ah te ne frigora ledant:
 Ah tibi ne teneras glacies secet aspera plantas.
 Ibo, & Chalcidico quæ sunt mihi condita uersu
 Carmina, pastoris Siculi modulabor auena.
 Certum est in syluis, inter spelæa ferarum
 Malle pati, tenerisq; meos incidere amores
 Arboribus: crescent illæ: crescetis amores.
 Interea mistis lustrabo Mænala Nymphis:
 Aut acres uenabor apros: non me ulla uetabunt
 Frigora Parthenios canibus circumdare saltus.
 Iam mihi per rupes uideor, lucosq; sonantibus
 Ire libet Partho torquere Cydonia cornu
 Spicula, tanquam hæc sit nostri medicina furoris:
 Aut deus ille malis hominum mitescere discat.
 Iam noq; Hamadryades rursus, nec carmina nobis
 Ipsa placent, ipsæ rursus concedite syluæ.
 Non illam nostri possunt mutare labores,
 Nec si frigoribus medijs, Hebrumq; bibamus,

b 2

Sithoniâq; niues hyemis subeamus aquose.
 Nec si cum moriens alta liber aret in ulmo,
 Aethiopum uersemus oues sub sydere cancri.
 Omnia uincit amor, & nos cedamus amor.
 Hæc sat erit diuæ uestrum cecinisse Poëtam,
 Dum sedet, & gracili fiscellam texit hibisco,
 Pierides, nos hæc facietis maxima Gallo:
 Gallo, cuius amor tantum mihi crescit in horas:
 Quantum uere nouo uiridis se subiicit alnus.
 Surgamus: solet esse grauis cantantibus umbra:
 Iuniperi grauis umbra: nocet & frugibus umbra.
 Ite domum saturæ, uenit Hesperus, ite capellæ.

FINIS.

PIGRAMMATA ALI quot Virgilij.

DE LITERA Y.

Littera Pythagoræ discrimine secta bicorni,
 Humane uite speciem præferre uidetur.
 Nam uia uirtutis dextrum petit ardua callæ,
 Difficilemq; aditum primum spectantibus offert:
 Sed requiem præbet sēsis in uertice summo.
 Molle ostentat iter uia lata, sed ultima meta
 Precipitat captos, uoluitq; per ardua saxa.
 Quisquis enim dueros casus uirtutis amore
 Vicerit, ille sibi laudemq; decusq; parabit.

At qui desidiam, luxumq; sequetur inertem,
 Dum fugit oppositos incauta mente labores,
 Turpis, inopsq; simul miserabile transiget æuum.

DE VENERE & uino.

Nec Veneris, nec tu uini capiaris amore:
 Vno nanq; modo Vina, Venusq; nocent.
 Vt Venus enervat uires, sic copia uini:
 Et tentat gressus, debilitatq; pedes.
 Multos cæcus amor cogit secreta fateri:
 Arcanum demens detegit ebrietas.
 Bellum sæpe parit ferus exitiale Cupido:
 Sæpe manus itidem Bacchus ad arma uocat.
 Perdidit horrendo Troiam Venus improba bello:
 At Lapithas bello perdis Iacche graui.
 Deniq; cum mentes hominum furiarit uterq;
 Et pudor, & probitas, & metus omnis abest,
 Compeditibus Venerem, uinclis constringe Lyæum,
 Ne te muneribus ledat uterq; suis.
 Vina sitim sedant, natis Venus alma creandis
 Scruat: finem horum transiluisse nocet.

EST ET NON.

Est, et Nō, cūcti monosyllaba nota frequētant.
 His dēptis, nihil est hoīm qd' sermo uoluit.
 Omnia in his, & ab his sunt omnia: sunt ne
 goti, b r

Siue oci quicquam est, seu turba, siue quietis:
 Alterutro, pariter nonnunquam, saepe scorsis
 Obfistunt dubijs, ut mores, ingeniumq;
 Vel faciles, uel difficiles, contentio nacta est.
 Si consentitur, mora nulla interuenit, est, est.
 Si in controuersum, dissensio subiiciet, non.
 Hinc fora dissulant clamoribus: hinc furiosi
 Iurgia sunt Circi: cuneati hinc leta Theatri
 Seditio: & tales agitat quoq; curia lites.
 Coniugia, & nati cum patribus ista quietis
 Verba serunt studijs, salua pietate loquentes.
 Hinc etiam placidis schola consona disciplinis,
 Dogmaticas agitat placido certamine lites.
 Hinc omnis certat dialectica turba sophorum.
 Est lux: est ne dies ergo non conuenit isthuc,
 Nam facibus multis, aut fulguribus quoties lux
 Est nocturna homini, non est lux ista diei.
 Est, & non igitur, quoties lucem esse fatendum est,
 Sed non esse diem, mille hinc certamina surgunt.
 Hinc pauci, multi quoq; talia commeditantes,
 Marmure concluso rabiosa silentia rodunt,
 Qualis uita hominū, duo quā monosyllaba uersant

VIR BONVS.

Vir bonus, et sapiēs (qualē uix repperit unū
 Ballibus ē multis hominū cōsultus Apollo)

Iudex ipse sui, totum se explorat ad unguē.
 Quid procures, uanūq; serat quid opinio uulgi
 Securus: mundi instar habens, teres, atq; rotundus,
 Externa nequid labis per leuia fidat.
 Ille, dies quā longus erit sub sydere Cancri,
 Quantaq; nox tropico se porrigit in Capricorno
 Cogitat: & iusto trutinā se examine pensat,
 Nequid hiet, nequid protuberet, angulus aequis
 Partibus ut coeat, nil ut deliret amussis.
 Sit solidum quodcūq; subest: nec inania subtus
 Indicet admotus digitis pellentibus ictus.
 Non prius in dulcem declinat lumina somnum,
 Omnia quā longi reputauerit acta diei.
 Quae praetergressus, quid gestū in tēpore, quid nō
 Cur isti factō decus absuit, aut ratio illi:
 Quid mihi praeteritum, cur haec sententia sedit,
 Quam melius mutare fuit, miseratus egentem
 Cur aliquem fracta persensi mente dolorem:
 Quid uolui, quod nolle bonum foret: utile honesto
 Cur malus antetuli: num dicto, aut deniq; uultu
 Perstrictus quisquam: cur me natura magis, quā
 Disciplina trahit, sic dicta, & facta per omnia
 Ingrediens, ortoq; à uespere cuncta reuoluens,
 Offensus prauis, dat palmam & premia rectis.

FINIS.